Het Rotterdamse Stadspanel over het kunst- en cultuurbeleid en bezuinigingen daarop

drs. C. de Vries

Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS)
mei 2011

In opdracht van dienst Kunst en Cultuur, gemeente Rotterdam

© Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS)

Auteur: Chris de Vries

Project: 11-3457

Adres: Blaak 34, 3011 TA Rotterdam
Postbus 21323, 3001 AH Rotterdam
Telefoon: (010) 267 15 00
Telefax:(010) 267 15 01
E-mail: infocos@sdr.rotterdam.nl
Website:www.cos.rotterdam.nl

INHOUD

Samenvatting en conclusies **5**

1 Inleiding **9**

1.1 Aanleiding en plaatsbepaling 9
1.2 Het onderzoek 9
1.3 Leeswijzer 11

2 Waardering en belang van het Rotterdamse cultuuraanbod **13**

2.1 Waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod 13
2.2 Belang van het Rotterdamse cultuuraanbod 16
2.3 Samenhang tussen belang en waardering van cultuurgenres 18

3 Cultuurbezoek in en buiten Rotterdam **21**

3.1 Cultuurbezoek: vergelijking met het vrijetijdsonderzoek (VTO) 21
3.2 Cultuurbezoek in Rotterdam volgens het onderhavige onderzoek 22
3.3 Samenhang tussen bezoek en waardering van cultuurgenres 24
3.4 Cultuurbezoek in Den Haag, Amsterdam en elders 26
3.5 Combinatie van cultuurbezoek in en buiten Rotterdam 30
3.6 Waarom bezoekt men cultuur buiten Rotterdam? 30

4 Wat kan er beter in het Rotterdamse cultuuraanbod? **33**

4.1 Onder welke condities zou men vaker cultuur bezoeken? 33
4.2 Welk cultuuraanbod mist men? 35

5 Bezuinigen op kunst en cultuur **37**

5.1 Subsidiëring van kunst en cultuur in het algemeen 37
5.2 Op welke cultuurgenres moet worden bezuinigd? 38
5.3 De vier B's: bezoek, belang, beoordeling en bezuinigingen 41

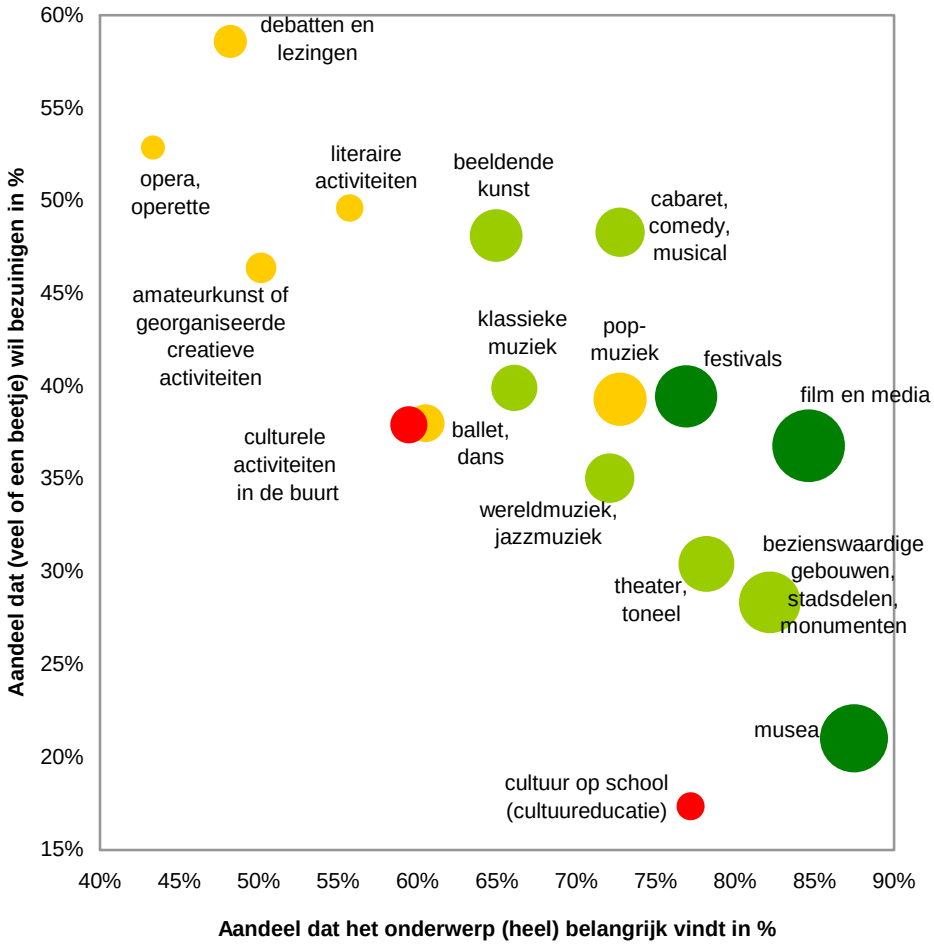
Samenvatting en conclusies

Het onderzoek

Dit onderzoeksrapport is gebaseerd op ruim 1.100 ingevulde vragenlijsten. De vragenlijst is voorgelegd aan leden van het Digitale Stadspanel Rotterdam (DSR) van het COS. In dit panel zijn alle groepen van de Rotterdamse bevolking vertegenwoordigd. Niettemin is de respons – en daarmee de uitkomsten – niet geheel representatief voor de hele Rotterdamse bevolking. Het geeft wel een goed beeld van de mening van *verschillende groepen* Rotterdammers. In de respons zijn oververtegenwoordigd: hoger opgeleiden en hoge inkomensgroepen, autochtonen en Rotterdammers tussen de 50 en 60 jaar oud. In Den Haag is een bijna identiek onderzoek gehouden onder het Stadspanel van Den Haag. Omdat de uitkomsten van het Haagse onderzoek nog niet bekend zijn op het moment dat dit Rotterdamse rapport wordt gepubliceerd, zal een vergelijking tussen de uitkomsten voor beide steden later volgen.

De belangrijkste uikomsten in één figuur

In de onderstaande figuur zijn voor verschillende culturele genres vier onderzoeksuitkomsten te zien: hoe belangrijk men het vindt (horizontale as) en in welke mate men er op wil bezuinigen (verticale as). De kleuren staan voor het aandeel dat een 7 of hoger als rapportcijfer geeft: ● een derde of minder, ● een derde tot de helft, ● de helft tot tweederde, ● tweederde of meer. De *grootte* van de bolletjes drukt uit hoeveel procent het genre meer dan eens per jaar bezoekt in Rotterdam.

Dezelfde uitkomsten zijn nog eens in onderstaande tabel in *symbolen* samengevat. Een plusteken staat voor een hogere score, vergeleken met het gemiddelde van alle genres, een minteken voor een lagere uitkomst en een nul betekent ongeveer gemiddeld. In deze tabel betekent een rood symbool dat de uitkomst negatief is voor het betreffende genre, een groen symbool is positief voor dat genre. De tabel is van hoog naar laag gesorteerd op de laatste kolom: de mate waarin men vindt dat de gemeente er op zou kunnen bezuinigen. Volgens de respondenten mag er dus het meest bezuinigd worden op het genre debatten en lezingen en het minst op het genre cultuur op school, ofwel cultuureducatie. In de voorgaande figuur staan die genres dan ook respectievelijk boven en onder in de figuur. De percentages die bij deze tabel horen, zijn terug te vinden in hoofdstuk vijf van dit rapport, in tabel 5.5.

	mate van **bezoek** in Rotterdam	**waardering** van huidig Rotterdams aanbod	mate van **belang** dat dit aanbod er is in Rotterdam	moet de gemeente hier meer of minder op **bezuinigen**?
debatten en lezingen	-	-	-	+
opera, operette	-	-	-	+
literaire activiteiten	-	-	-	+
cabaret, comedy, musical	0	+	0	+
beeldende kunst	+	+	0	+
amateurkunst / georg. creatieve act.	-	-	-	+
klassieke muziek	0	+	0	0
festivals	+	+	+	0
popmuziek	+	0	0	0
ballet, dans	-	0	-	0
culturele activiteiten in de buurt	-	-	-	0
film en media	+	+	+	0
wereldmuziek, jazzmuziek	0	0	0	-
theater, toneel	+	+	+	-
beziensw. gebouwen / monumenten	+	0	+	-
musea	+	+	+	-
cultuur op school (cultuureducatie)	-	-	+	-

Hieronder worden deze uitkomsten puntsgewijs verder toegelicht.

Wat vindt men belangrijk en hoe waardeert men het aanbod?

- Het totale cultureel aanbod krijgt van de respondenten gemiddeld een 7,0.
- Erg belangrijk vindt men: musea, film en media, erfgoed/monumenten. Ook belangrijk vindt men: cultuur op school, festivals, theater/toneel.
- Popmuziek vindt men redelijk belangrijk en het gemiddelde rapportcijfer is een 6,2 maar ook veel mensen geven een 4 of lager. Vooral het gemis van een echt poppodium blijkt een belangrijke reden te zijn om een 4 of lager te geven.
- Een hoge beoordeling per genre krijgen: musea, film en media. Daarnaast krijgen een goede beoordeling: festivals, theater/toneel, cabaret/comedy/musical, klassieke muziek en beeldende kunst.
- Een lage beoordeling krijgen onder andere cultuur op school en culturele activiteiten in de buurt.
- Bij de meeste genres is het zo dat als men het genre belangrijk vindt, dit ook hoger wordt gewaardeerd. Dit geldt niet voor cultuur op school en culturele activiteiten in de buurt.
- Er zijn verschillen in waardering van het aanbod door verschillende groepen respondenten:

61+plussers, lager opgeleiden en niet-westerse mensen zijn negatiever. Daar staat tegenover dat studenten, Rotterdammers tot 50 jaar en bewoners van Noord binnen de (snelweg)ring in het algemeen positiever zijn over diverse genres.

Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 2 van dit rapport.

Wat bezoekt men in en buiten Rotterdam?

- Bij uitsplitsing van cultuurbezoek naar bevolkingsgroepen, blijkt dat studenten relatief veel kunst en cultuur bezoeken in Rotterdam - naast personen die in de culturele sector werkzaam zijn.
- Men geeft een genre een hoger oordeel als men dit ook bezoekt. In het algemeen geldt: hoe vaker men het genre bezoekt, des te positiever beoordeelt men het. Dit gaat niet op voor popmuziek en opera. Opvallend is ook klassieke muziek: hoe vaker men dat genre bezoekt, des te positiever is het oordeel.
- Rotterdammers bezoeken ook kunst en cultuur buiten de stad, vooral musea en bezienswaardige gebouwen en monumenten. Daarnaast gaat men ook voor festivals en popmuziek relatief vaak de stad uit (voor popmuziek vaak naar Amsterdam).
- Vooral hoger opgeleiden, bewoners van Noord binnen de ring, studenten en Rotterdammers tot 40 jaar bezoeken relatief veel cultuur buiten de stad. Jongeren en studenten gaan overigens meer naar Amsterdam dan naar Den Haag voor cultuurbezoek, terwijl oudere Rotterdammers (61+) wel relatief vaak naar Den Haag gaan.
- Voor diverse genres gaat men relatief veel naar Amsterdam, maar Den Haag scoort ook goed als het gaat om dans/ballet, cabaret/comedy/musical en theater/toneel.
- Op de vraag waarom men buiten Rotterdam kunst en cultuur bezoekt, komt onder meer naar voren dat wat men wilde bezoeken niet in Rotterdam plaatsvond of dat men cultuurbezoek combineert met dagje/weekend uit, familiebezoek, winkelen, et cetera. Andere veel genoemde redenen zijn: het tijdstip komt beter uit, anderen die elders willen afspreken en het aanbod dat op andere plaatsen meer aanspreekt.
- Voor een betrouwbaar beeld van de cultuurdeelname kan het Vrijetijdsonderzoek 2009 (VTO) worden geraadpleegd, waarin ook is gevraagd naar cultuurgedrag. De participatiecijfers voor cultuurbezoek in het *onderhavige* onderzoek zijn namelijk niet geheel representatief voor de Rotterdamse bevolking.

Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 3 van dit rapport.

Hoe kan het Rotterdamse cultuuraanbod aantrekkelijker worden?

- Wat zou er verbeterd moeten worden zodat men vaker kunst en cultuur bezoekt? Hier worden vooral genoemd: lagere toegangsprijs/meer kortingsmogelijkheden, betere informatievoorziening, beter vertellen wat het programma inhoudt, en een prettigere of veiligere omgeving op straat.
- Jongeren tot 30 vinden vooral dat de informatievoorziening moet worden verbeterd. Ook de hoogste inkomensgroepen willen opvallend genoeg, het liefst lagere toegangsprijzen. Betere informatievoorziening staat bij hen op de tweede plaats. Gezinnen met kinderen noemen vaker een betere toegankelijkheid en bereikbaarheid en in mindere mate ook meer services voor parkeren, kinderopvang en dergelijke.
- 34% van de respondenten mist iets in het Rotterdamse cultuuraanbod, terwijl bij het vrijetijdsonderzoek (VTO) slechts 11% wat mist. Dit wordt verklaard door de selectieve respons van het onderhavige onderzoek. Hierdoor hebben in dit onderzoek juist redelijk veel respondenten kunnen aangeven *wat* men dan mist. Een groot poppodium of

popmuziekconcerten wordt door de respondenten het vaakst genoemd. Daarnaast worden een gezelliger stadscentrum en kleinschalige festivals vaak genoemd.
- Vooral de groepen die al veel deelnemen aan het cultuuraanbod missen iets in het aanbod: jongeren en jong volwassenen (tot 40 jaar), studenten, werknemers uit creatieve sector en hoog opgeleiden. Maar ook sociale minima en niet-westerse bevolking missen iets.

Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 4 van dit rapport.

Op welke genres meer en op welk minder bezuinigen?

- Maar liefst 95% van de respondenten wil dat de gemeente geld besteedt aan het kunst- en cultuuraanbod. 22% vindt dat er wel wat minder subsidie naartoe mag, 43% vindt het prima zo, 31% vindt dat er wat meer subsidie naar kunst en cultuur mag, 5% vindt dat er helemaal geen subsidie naartoe zou moeten gaan.
- Aan de respondenten is het dilemma voorgelegd: als men tóch moet bezuinigen, waarop dan? Hierbij werd hun niet verteld hoeveel er nu aan wordt uitgegeven door de gemeente.
- Men wil vooral wil bezuinigen op debatten en lezingen, opera en literaire activiteiten en daarnaast ook (een beetje) op cabaret/musical, beeldende kunst, georganiseerde creatieve activiteiten/amateurkunst.
- Niet of zo min mogelijk wil men bezuinigen op cultuur op school en musea. Ook wil men niet veel bezuinigen op erfgoed/monumenten en theater/toneel. Ongeveer veertig procent van de respondenten vindt dat er zelfs meer geld naar cultuur op school mag.
- Ook zijn de meningen over een aantal genres nogal verdeeld, uiteenlopend van veel bezuinigen tot investeren; dit geldt o.a. voor popmuziek en festivals. Jongeren willen over het geheel genomen niet veel bezuinigen op kunst en cultuur, ouderen (61+) juist wel.

Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 5 van dit rapport.

Wat vinden en willen de kansrijke doelgroepen?

Ten slotte worden in de volgende tabel nog kort enkele uitkomsten van de verschillende hoofdstukken gepresenteerd *per doelgroep*. (Overigens zijn de verschillen tussen groepen in de laatste kolom enigszins indicatief vanwege kleine aantallen respondenten.)

Doelgroep	**vindt vooral belangrijk**	**geeft hoge beoordeling**	**wil vooral bezuinigen op**	**mist vooral in aanbod**
Studenten	film en media, musea, theater/toneel, erfgoed, popmuziek, festivals	film en media, musea, theater/toneel, cabaret/musical	cabaret/musical, opera, debatten en lezingen	gezelliger stadscentrum, poppodium, stadsgeschiedenis activiteiten
Jongeren 15-30	film en media, festivals, musea, cabaret/musical	musea, film en media, theater/toneel, beeldende kunst	opera, literaire activiteiten, beeldende kunst	gezelliger stadscentrum, poppodium, kleinschalige festivals, stadsgesch. act.
Hoger opgeleiden	musea, film en media, erfgoed, heater/toneel, cultuur op school, popmuziek, wereld-/jazzmuziek	musea, film en media, festivals, klassieke muziek	debatten en lezingen, cabaret/musical, opera, literaire activiteiten	poppodium, gezelliger stadscentrum
Gezinnen	film en media, musea, cultuur op school, erfgoed	film en media, musea, cabaret/musical, klassieke muziek	opera, debatten en lezingen, beeldende kunst	poppodium, gezelliger stadscentrum, cultuur op school, cultuur in wijk/buurt
Meer dan 2x modaal inkomen	musea, film en media, erfgoed, theater/toneel	film en media, musea, festivals	debatten en lezingen, opera, cabaret/musical	poppodium, gezelliger stads-centrum, kleinsch. festivals

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en plaatsbepaling

De gemeente Rotterdam stelt elke vier jaar een zogeheten *cultuurplan* op. Het huidige cultuurplan bestrijkt de periode 2009 tot en met 2012. De Rotterdamse Gemeenteraad heeft expliciet aangegeven bij de voorbereiding van het opstellen van een cultuurplan 2013-2016 gebruik moet worden gemaakt van burgerparticipatie. Een van de manieren waarop dat plaatsvindt, is het inzetten van het Digitale Stadspanel Rotterdam (DSR). De dienst Kunst en Cultuur van de gemeente Rotterdam heeft het Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS) daarom gevraagd om een onderzoek te houden naar de mening van de leden van het DSR over het Rotterdamse kunst- en cultuuraanbod en eventuele bezuinigingen van de gemeente op dit terrein. Daarnaast vinden andere vormen van burgerparticipatie plaats. Dit rapport doet verslag van de uitkomsten van de peiling onder leden van het genoemde panel.

1.2 Het onderzoek

Veldwerk

Het onderzoek is gehouden in de vorm van een internetenquête. Een groot aantal leden van het Digitale Stadpanel Rotterdam is gevraagd om op internet een vragenlijst in te vullen. De eerste uitnodiging (een e-mail) werd verstuurd op 28 maart. Een herinnering aan degenen die de enquête nog niet (geheel) hadden ingevuld volgde op 1 april. Omdat het beoogde aantal van 1.000 afgeronde enquêtes niet bleek te worden gehaald, is op 4 april een tweede groep panelleden aangeschreven. Uiteindelijk zijn er 5.500 panelleden aangeschreven, waarvan er 1.110 de enquête volledig invulden, een respons van 20%.

Samenstelling van de respons

Het Digitale Stadspanel Rotterdam vormt geen perfecte afspiegeling van de gehele Rotterdamse bevolking. Daarnaast zijn sommige groepen Rotterdammers meer bereid om mee te werken aan dit soort onderzoek dan andere groepen. Ook het onderwerp van de vragenlijst kan invloed hebben op de bereidheid om de vragenlijst in te vullen.
De uitkomsten van dit onderzoek zijn daarom niet volledig representatief zijn voor *alle* Rotterdammers. Met name door te kijken naar de mening van verschillende groepen mensen en door uitkomsten voor verschillende vormen van kunst en cultuur onderling te vergelijken zijn de uitkomsten wel degelijk bruikbaar als input voor het nieuw op te stellen cultuurplan, naast de andere vormen van burgerparticipatie. De uitkomsten geven al met al ook een *indicatie* van wat de Rotterdammers vinden, al kunnen de genoemde percentages niet worden geïnterpreteerd als “zoveel procent van *alle* Rotterdammers”.

De volgende tabel geeft een overzicht van de samenstelling van de respons op de vragenlijst in vergelijking met die in de Rotterdamse bevolking.

Tabel 1.1 Verdeling naar persoonskenmerken in respons en bevolking

Leeftijd	Respons in %	Rotterdamse bevolking in %	Verschil in procent-punten
15 t/m 30	14	29	-15
31 t/m 40	22	18	4
41 t/m 50	25	17	8
51 t/m 60	26	14	12
61 +	13	22	-9
Totaal	100	100	
Deelgemeente			
Rotterdam Centrum	9	5	3
Delfshaven	12	12	0
Overschie	3	3	0
Noord	10	8	1
Hillegersberg / Schiebroek	7	7	0
Kralingen / Crooswijk	11	8	2
Alexanderpolder	16	15	1
Feijenoord	11	11	0
IJsselmonde	8	9	-2
Charlois	10	10	-1
Pernis	1	1	0
Hoogvliet	2	6	-3
Hoek van Holland	1	2	0
Rozenburg	0	2	-2
Totaal	100	100	
Huishoudensinkomen			
sociale minima	9	24	-15
minimum tot modaal	16	22	-6
modaal tot 2x modaal	26	32	-6
meer dan 2x modaal	49	22	27
Totaal	100	100	
Etnische groepen			
Nederland	80	54	25
Nederlandse Antillen/Aruba	1	3	-2
Suriname	3	9	-5
Turkije	2	7	-6
Marokko	1	5	-4
Kaapverdië	1	3	-2
Overig niet-westers	2	7	-5
EU ov. 27	5	7	-1
Overig westers	4	5	-1
Totaal	100	100	
Twee etnische groepen			
westers	89	66	24
niet-westers	11	34	-24
Totaal	100	100	
Huishouden			
alleenstaand	42	29	13
stel zonder kinderen thuis	30	27	3
gezin met kind(eren)	26	41	-15
overig / onbekend	2	3	-1
Totaal	100	100	
Opleiding			
laag	15	40	-25
midden	22	22	-1
hoog	63	38	25
Totaal	100	100	

Uit de tabel blijkt dat sommige groepen *oververtegenwoordigd* zijn in dit onderzoek: Rotterdammers tussen de 50 en 60 jaar, hoge inkomens, hoog opgeleiden, Rotterdammers van autochtone afkomst en alleenstaanden. Daar tegenover staan natuurlijk de groepen die zijn *ondervertegenwoordigd*: de jongste en de oudste leeftijdsgroep, bewoners van Rotterdam Zuid (waaronder ook Hoogvlieters en Rozenburgers), lagere inkomens, lager opgeleiden, Rotterdammers met een niet-westerse etnische achtergrond en gezinnen met kinderen.

1.3 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt verslag gedaan van de uitkomsten van het onderzoek. De gehaaste lezer kan uiteraard ook terecht bij de samenvatting van dit rapport, die *voor* dit inleidende hoofdstuk is te vinden.
Hoofdstuk twee gaat in op de waardering van de verschillende vormen van cultuuraanbod in Rotterdam en het belang dat men daaraan hecht. Hoofdstuk drie gaat in op het bezoek aan deze verschillende genres in en buiten Rotterdam. In hoofdstuk vier wordt besproken wat er beter zou kunnen in het Rotterdamse cultuuraanbod: wanneer zou men vaker cultuur bezoeken en wat mist men? In hoofdstuk vijf, ten slotte, wordt besproken op welke vormen van kunst en cultuur de gemeente meer of juist minder moet bezuinigen volgens de respondenten van dit onderzoek.

Leeswijzer bij de tabellen en betekenis van kleuren in tabellen
In dit rapport staan uitgebreide tabellen. Om de leesbaarheid te vergemakkelijken zijn de cijfers vaak voorzien van een afwijkende opmaak. Cijfers die lager uitvallen dan het gemiddelde waarmee wordt vergeleken zijn in rood weergegeven en cijfers die hoger uitvallen in groen. Niet elk verschil is echter statistisch gezien relevant. Daarom zijn vooral de duidelijke verschillen van een kleur voorzien. Soms is gekozen om alleen de meest opvallende verschillen te kleuren, omdat een tabel anders wel erg bont gekleurd wordt. Soms is oplettendheid geboden: groen betekent “hoger”, maar niet altijd “beter” en rood betekent “lager”, maar niet altijd “slechter”. Bijvoorbeeld: de cultuurgenres waar men *veel* op wil bezuinigen zijn in groen weergegeven (het cijfer is dan *duidelijk hoger* dan het gemiddelde van alle cultuurgenres).

Het culturele genre *amateurkunst* in dit onderzoek
Ten slotte een opmerking over een van de genres die in dit rapport besproken worden. Dit genre wordt aangeduid met de formulering “amateurkunst of georganiseerde creatieve activiteiten”. Dit kan door de respondent (en door de lezer) op twee manieren worden opgevat. Een mogelijkheid is deze: het zelf beoefenen van kunstzinnige activiteiten, of het zelf deelnemen aan dit soort activiteiten. Een andere mogelijkheid is: het *bezoeken* van amateurkunstvoorstellingen of creatieve activiteiten, waarbij de creativiteit van een ander, de amateurkunstenaar, centraal staat. Omdat de aanduiding van dit culturele genre voor meer uitleggingen vatbaar is, kunnen aan de uitkomsten over dit genre niet al te veel conclusies worden verbonden.

2 Waardering en belang van het Rotterdamse cultuuraanbod

2.1 Waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod

Het over all oordeel voor het aanbod op het gebied van kunst en cultuur in Rotterdam is een ruime voldoende: een 7. Meer dan een derde geeft een acht of hoger als totaaloordeel en slechts drie procent geeft een vier of lager. Er is gevraagd naar hoe men het aanbod waardeert; dat staat los van de vraag of men gebruik maakt van dat aanbod.

Tabel 2.1 Waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod

	Gemiddeld rapport-cijfer	% dat een vier of lager geeft	% dat een acht of hoger geeft
Het aanbod van kunst en cultuur in Rotterdam	7,0	3	37
musea	7,3	2	47
film en media	7,3	3	46
festivals	7,0	6	38
theater, toneel	6,9	4	37
cabaret, comedy, musical	6,9	4	35
klassieke muziek	6,9	5	38
beeldende kunst	6,7	5	30
wereldmuziek, jazzmuziek	6,6	8	28
bezienswaardige gebouwen, monumenten, etc.	6,6	8	29
ballet, dans	6,6	6	26
literaire activiteiten	6,3	9	17
popmuziek	6,2	15	22
debatten en lezingen	6,2	10	15
opera, operette	6,1	15	16
amateurkunst of georganiseerde creatieve activiteiten[1]	6,0	14	15
culturele activiteiten in de buurt	5,8	19	13
cultuur op school (cultuureducatie)	5,7	22	13

De afzonderlijke genres van het Rotterdamse cultuuraanbod worden soms lager, soms hoger beoordeeld. De Rotterdamse musea en het aanbod in het genre film en media worden het hoogst beoordeeld: een 7,3. Bijna de helft geeft zelfs een acht of hoger. Ook de Rotterdamse festivals en de genres theater, toneel, cabaret, comedy, musical en het aanbod op het gebied van klassieke muziek worden gemiddeld bijna een zeven beoordeeld en krijgen van ruim een derde een acht of hoger.
Onderin de tabel staan de genres die het slechtst worden beoordeeld: cultuureducatie krijgt afgerond nog net een zesje en ook de culturele activiteiten in de buurt worden niet zo best beoordeeld. Beide krijgen van slechts 13% (ongeveer een op de acht respondenten) het rapportcijfer acht of hoger. Ongeveer een op de vijf geeft een vier of lager voor deze genres.

De verschillende groepen respondenten hebben een verschillend oordeel over het cultuuraanbod. De volgende tabel geeft daarvan een overzicht.

[1] Zie de opmerking aan het einde van het inleidende hoofdstuk over de beperkte mogelijkheid om conclusies te trekken over het genre “amateurkunst”.

Tabel 2.2 Percentage dat een acht of hoger geeft voor het onderstaande Rotterdamse cultuuraanbod, naar persoonskenmerken[2]

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
aanbod in het algemeen	37	40	***44***	37	31	35	38	34	36	37	33	42	37	**29**
musea	47	51	51	52	44	**36**	49	47	43	48	**37**	***56***	42	40
film en media	46	50	49	52	43	**35**	45	45	49	48	**31**	51	45	41
festivals	38	33	***44***	***47***	33	**23**	39	36	38	39	**29**	42	38	33
klassieke muziek	38	**32**	39	43	34	38	38	37	38	40	**20**	***45***	34	**31**
theater, toneel	37	42	42	42	33	**25**	36	37	39	39	**22**	41	36	33
cabaret, comedy, musical	35	38	40	41	**29**	**26**	36	34	37	37	**21**	36	36	34
beeldende kunst	30	***36***	34	***38***	**22**	**20**	31	28	30	31	**25**	***37***	29	**21**
beziensw.gebouwen, monum. etc.	29	***35***	31	32	26	**23**	30	29	29	30	27	32	28	27
wereldmuziek, jazzmuziek	28	30	***36***	***34***	**20**	**19**	27	28	28	28	30	31	25	25
ballet, dans	26	28	***31***	***31***	**21**	**18**	27	**22**	28	27	**21**	29	23	25
popmuziek	22	24	***26***	***25***	**18**	**13**	21	20	25	22	20	24	23	**18**
literaire activiteiten	17	15	***20***	***21***	**13**	15	17	16	18	17	16	***20***	16	**13**
opera, operette	16	**11**	***18***	***21***	14	**12**	16	14	16	16	**13**	18	**11**	17
amateurkunst / georgan. activ.	15	17	***21***	17	**9**	**9**	13	16	16	15	15	17	15	**12**
debatten en lezingen	15	17	***18***	**12**	14	13	16	14	13	15	13	***18***	14	**12**
cultuur op school	13	***18***	***16***	12	11	11	14	11	14	13	***18***	***16***	11	12
culturele activ. in de buurt	13	15	14	14	11	11	12	13	14	13	13	14	12	12

In deze tabel is met rood en groen aangegeven wanneer in een bepaalde groep respondenten voor een bepaald onderwerp relatief veel (groen) of relatief weinig (rood) personen een acht of hoger geven. Wat het meest opvalt, is dat bepaalde groepen *vaak* een groen of juist een rood cijfer hebben. Dat betekent concreet dat groepen die een goed cijfer geven voor het ene genre, dat vaak ook doen bij het andere genre. In bovenstaande tabel blijkt bijvoorbeeld dat respondenten met een niet-westerse etnische achtergrond op vrij veel genres laag scoren. Dat geldt ook voor de zestig-plussers, en iets minder ook voor de vijftig-plussers en de respondenten die op Zuid wonen. De middelste leeftijdsgroepen en bewoners van Noord binnen de Ring beoordelen juist vrij veel genres wat hoger. De jongste leeftijdgroep geeft een iets diverser beeld: zij zijn wat positiever over enkele genres die over all juist vrij laag scoren en wat negatiever over klassieke muziek en opera.

De volgende tabel laat nog enkele achtergrondkenmerken zien. Enkele opvallende zaken: Mensen die in culturele of aanverwante sectoren werken, zijn wat kritischer in hun oordeel en geven wat minder vaak een acht of hoger. Studenten zijn over enkele zaken positiever gestemd, waar de de laatstgenoemde groep (werkzaam in culturele of aanverwante sectoren) juist wat negatiever is. Dat geldt voor popmuziek en amateurkunst. Over het algemeen geven mensen met een lager inkomen en/of een lager opleidingsniveau wat minder vaak een acht of hoger voor het cultuuraanbod.

[2] Zie de leeswijzer in het inleidende hoofdstuk van dit rapport voor een toelichting op het gebruik van de rode en groene kleur in tabellen.

Tabel 2.3 Percentage dat een acht of hoger geeft voor het onderstaande Rotterdamse cultuuraanbod, naar persoonskenmerken

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid
aanbod in het algemeen	37	36	41	33	37	38	35	**20**	36	41
musea	47	46	49	41	48	46	46	**29**	**40**	52
film en media	46	46	46	**39**	43	43	47	**33**	**38**	51
festivals	38	37	35	**27**	36	36	37	**27**	**29**	42
klassieke muziek	38	37	37	**26**	34	40	38	**24**	**25**	***44***
theater, toneel	37	34	40	34	33	39	35	**26**	32	40
cabaret, comedy, musical	35	32	***41***	**24**	33	39	33	**23**	35	38
beeldende kunst	30	28	***35***	**23**	30	30	28	**21**	**24**	33
beziensw.gebouwen, monum. etc.	29	**23**	28	29	27	27	26	**23**	27	30
wereldmuziek, jazzmuziek	28	27	***34***	**22**	**23**	27	27	**17**	**22**	31
ballet, dans	26	***32***	28	27	22	26	23	**19**	**19**	28
popmuziek	22	**18**	***26***	21	19	**17**	20	**14**	**19**	24
literaire activiteiten	17	19	**12**	**14**	16	16	15	16	15	17
opera, operette	16	14	**12**	**9**	**12**	15	14	14	**9**	17
amateurkunst / georgan. activ.	15	**12**	***19***	**8**	14	15	13	13	**11**	15
debatten en lezingen	15	16	16	**12**	14	15	**11**	13	14	14
cultuur op school	13	13	**9**	11	15	**10**	**10**	***17***	14	**11**
culturele activ. in de buurt	13	**9**	13	**10**	11	**9**	11	15	12	11

Aan wie een acht of hoger gaf en aan wie een vier of lager gaf, is gevraagd om daar een toelichting op te geven. Dit leverde uiteraard een grote diversiteit aan antwoorden op. In de volgende tabel is een zeer korte en globale samenvatting van die vele antwoorden te zien. Bij elk genre is te zien hoeveel procent een acht of hoger gaf en wat daarvoor de voornaamste redenen zijn. Op dezelfde manier is ook in de tabel te zien hoeveel procent een vier of lager gaf en wat daarvoor de voornaamste redenen zijn.

De genoemde redenen zijn steeds in enkele steekwoorden samengevat. Een opvallend gegeven is dat vrij vaak afzonderlijke voorzieningen bij naam worden genoemd. Zo valt op dat degenen die positief oordelen over het aanbod van musea in Rotterdam vrij vaak de musea Boijmans Van Beuningen en de Kunsthal noemen in hun toelichting.

Bij de steekwoorden in de tabel worden genoemd is het goed om in de gaten te houden dat het soms om veel en soms om weinig respondenten gaat, die een vier of lager of juist een acht of hoger gaven voor het betreffende genre en dus een toelichting konden geven. Om hetzelfde leesvoorbeeld nog even te gebruiken (het genre musea): daarvoor is te zien dat 47% een acht of hoger geeft en 2% een vier of lager. De steekwoorden die genoemd worden bij “waarom een acht of hoger” gelden dus voor veel meer respondenten dan de steekwoorden bij “waarom een vier of lager”.

De tabel spreekt verder redelijk voor zich.

Tabel 2.4 Voornaamste redenen waarom men een vier of lager of juist een acht of hoger geeft voor het onderstaande Rotterdamse cultuuraanbod, zeer kort samengevat

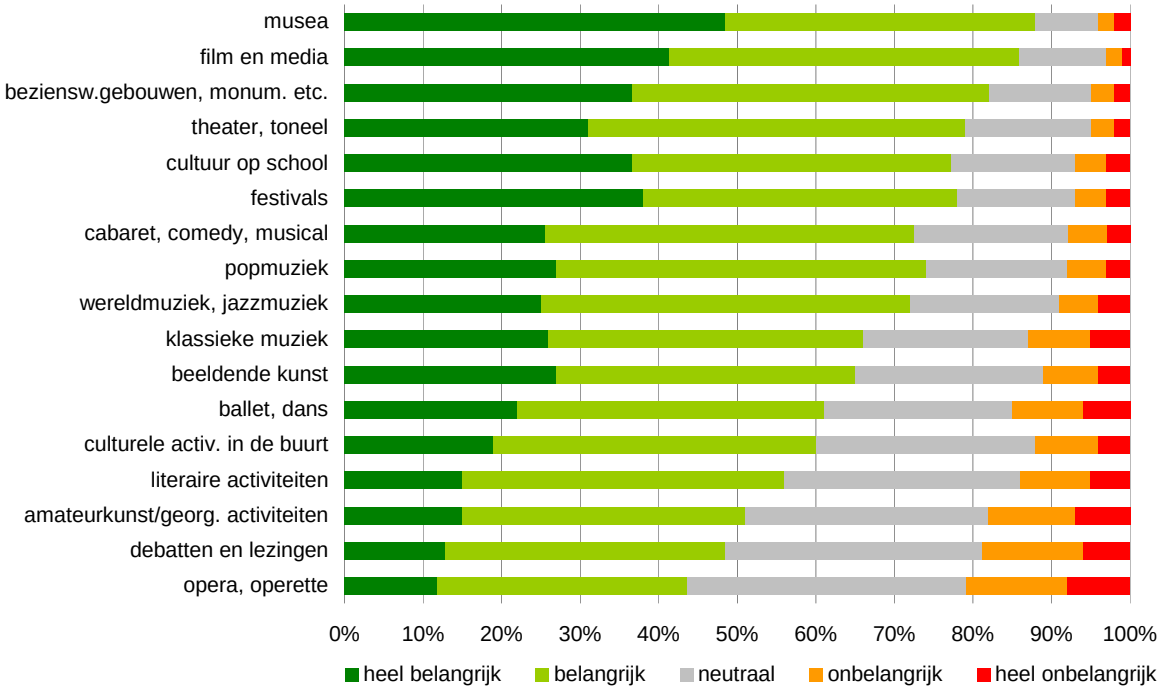
genre	% 8+	waarom een acht of hoger?	% 4-	waarom een vier of of lager?
musea	47	mooi, breed aanbod, hoge kwaliteit o.a. Boijmans Van B. en Kunsthal	2	divers (te veel, te weinig, te saai, te duur)
film en media	46	genoeg en gevarieerd aanbod in bioscopen/filmhuizen en m.n. IFFR	3	Divers. Verhuizing Lantaren/Venster is nadeel
festivals	38	veel en breed aanbod	6	men heeft de indruk dat er steeds meer festivals verdwijnen
klassieke muziek	38	aanbod is goed, gevarieerd, hoog niveau. Zeer vaak: De Doelen	5	aanbod is te beperkt (en duur)
theater, toneel	37	aanbod is genoeg, goed en gevarieerd	4	beperkt aanbod
cabaret, comedy, musical	35	aanbod goed en gevarieerd, met name Luxor (Oude en Nieuwe)	4	beperkt aanbod
beeldende kunst	30	mooi en ruim aanbod, met name in Witte de Withstraat	5	te weinig (echte goede) kunst, met name in de openbare ruimte
beziensw.gebouwen, monum.	29	Rotterdam is sterk in architectuur, hoogbouw, Erasmusbrug	8	weinig oude gebouwen en en ze worden te weinig "belicht"
wereldmuziek, jazzmuziek	28	aanbod, met name North Sea Jazz, Dunya, WMDC	8	te weinig aanbod (afgezien van festivals)
ballet, dans	26	goed en genoeg aanbod, met name Scapino en Connie Janssen Danst	6	aanbod is te weinig of te eenzijdig
popmuziek	22	veel aanbod, met name in Ahoy,	15	men mist een echt poppodum
literaire activiteiten	17	genoeg aanbod, met name in Bibliotheek	9	beperkt aanbod
opera, operette	16	voldoende aanbod, met name de Operadagen	15	beperkt aanbod
amateurkunst / georg. act.	15	aanbod o.a. SKVR en buurthuis	14	te weinig aanbod, te lage kwaliteit
debatten en lezingen	15	aanbod van Bibliotheek, Arminius, EUR, De Unie	10	veel in *Amsterdam*, niet (of: onvoldoende) in Rotterdam
culturele activ. in de buurt	13	aanbod, o.a. voor kinderen, o.a. buurtcentra	19	te weinig aanbod
cultuur op school	13	vooral vaak: "Dit is heel belangrijk", o.a. SKVR	22	hier is te weinig aandacht voor op school

2.2 Belang van het Rotterdamse cultuuraanbod

Aan de respondenten is gevraagd hoe belangrijk men het vindt dat er in Rotterdam cultuuraanbod is in de verschillende genres. De volgende figuur geeft daarvan de uitkomsten. De figuur is van hoog naar laag gesorteerd op het aandeel mensen dat heeft gekozen voor belangrijk of heel belangrijk (bij elkaar opgeteld).

Musea worden het belangrijkst gevonden, gevolgd door het genre film en media. Ook het genre bezienswaardige gebouwen, stadsdelen, monumenten scoort goed. Ook voor theater/toneel, cultuur op school en festivals geldt dat meer dan driekwart van de respondenten heeft gekozen voor het antwoord belangrijk of heel belangrijk. Festivals worden door bijna 40% “heel belangrijk” beoordeeld (*Alleen* daarop gesorteerd haalt dit genre de top drie). Onderin de tabel staan de cultuurgenres die het minst van belang worden geacht. Opera of operette is wat dat betreft de verliezer, maar ook debatten of lezingen vindt minder dan de helft echt van belang. Amateurkunst of georganiseerde culturele activiteiten maakt de “bottom drie” compleet.

Figuur 2.1 Hoe belangrijk vindt men de diverse genres van het Rotterdamse cultuuraanbod?

Ook voor het onderwerp “belang” kan onderscheid worden gemaakt tussen verschillende groepen. De volgende tabellen geven daarvan de uitkomsten.

Tabel 2.5 Percentage dat onderstaande genres in het Rotterdamse cultuuraanbod belangrijk of heel belangrijk vindt, naar persoonskenmerken

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen thuis	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
musea	88	84	89	91	87	87	89	87	87	89	79	90	89	84
film en media	85	88	91	90	83	**70**	88	77	89	85	87	90	82	82
beziensw.gebouwen, monum.	83	79	87	86	82	77	84	80	82	83	78	86	79	81
theater, toneel	79	77	81	81	80	72	80	76	80	80	73	82	76	76
cultuur op school	78	76	80	82	75	74	77	74	86	77	84	82	77	73
festivals	77	***89***	86	84	72	**54**	79	73	79	77	84	82	70	77
popmuziek	73	74	***85***	83	72	**43**	77	67	75	74	74	78	69	70
cabaret, comedy, musical	73	83	76	73	68	67	74	70	75	73	76	74	73	73
wereldmuziek, jazzmuziek	72	69	80	77	74	**51**	76	69	70	72	75	79	68	68
klassieke muziek	67	**51**	66	71	72	68	70	66	62	68	57	74	66	58
beeldende kunst	65	59	72	70	66	58	70	63	61	66	65	***76***	59	57
ballet, dans	61	53	66	65	62	56	63	59	60	61	62	67	57	56
culturele activ. in de buurt	60	62	65	63	59	**48**	61	56	64	58	***80***	64	58	57
literaire activiteiten	56	50	62	58	57	52	57	52	61	56	60	63	54	50
amateurkunst / georg. act.	51	51	52	56	50	**42**	51	51	51	50	***65***	56	45	49
debatten en lezingen	49	51	56	54	48	**35**	48	45	53	49	***59***	***59***	**39**	43
opera, operette	44	**32**	43	45	46	***53***	46	44	39	44	42	48	43	39

Een aantal opvallende zaken uit de voorgaande tabel wordt hier kort aangestipt: Het zal niet zo veel verbazing wekken dat de oudere respondenten (61 jaar of ouder) een aantal zaken als film, popmuziek en festivals wat minder belangrijk vinden. Misschien is het wel opvallender dat deze ouderen ook de culturele activiteiten in de buurt, amateurkunst/georganiseerde creatieve activiteiten en debatten of lezingen relatief minder belangrijk vinden. Jongeren vinden (weinig verbazend) festivals relatief belangrijk en klassieke muziek en opera/operette juist minder belangrijk. Respondenten met een niet-westerse achtergrond vinden culturele activiteiten in de buurt, amateurkunst/georganiseerde creatieve activiteiten en debatten of lezingen relatief belangrijk. Dat ouderen deze onderwerpen minder belangrijk vinden, hangt hier enigszins mee samen omdat de meeste ouderen juist een westerse (veelal autochtone) achtergrond hebben.

In de volgende tabel vallen ook enkele zaken op: Mensen die werkzaam zijn in creatieve of aanverwante sectoren vinden relatief vaak die genres belangrijk die door de meeste mensen *niet* het belangrijkst worden gevonden (grofweg de onderste helft van de tabel). Tegelijk vinden de lager opgeleiden juist vaak het tegenovergestelde.

Tabel 2.6 *Percentage dat onderstaande genres in het Rotterdamse cultuuraanbod belangrijk of heel belangrijk vindt, naar persoonskenmerken*

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid
musea	88	94	90	86	85	92	88	**76**	83	93
film en media	85	94	92	87	87	84	86	75	81	90
beziensw.gebouwen, monum.	83	85	87	83	81	85	84	72	78	87
theater, toneel	79	82	87	86	80	75	80	69	75	84
cultuur op school	78	86	83	80	77	81	78	**67**	75	82
festivals	77	88	84	78	77	76	76	70	73	80
popmuziek	73	***91***	84	73	73	68	77	**57**	68	80
cabaret, comedy, musical	73	68	80	68	75	71	73	69	75	74
wereldmuziek, jazzmuziek	72	***88***	83	76	72	73	74	**53**	66	80
klassieke muziek	67	***80***	65	70	67	65	70	**44**	59	76
beeldende kunst	65	***83***	71	67	67	65	66	**44**	59	74
ballet, dans	61	***75***	67	66	54	64	64	**38**	57	69
culturele activ. in de buurt	60	***71***	***69***	***71***	65	57	56	53	61	61
literaire activiteiten	56	***65***	64	62	57	54	57	**36**	54	63
amateurkunst / georg. act.	51	***61***	***59***	57	58	50	49	**39**	50	53
debatten en lezingen	49	***62***	***58***	***57***	45	49	49	**26**	45	56
opera, operette	44	***50***	50	39	42	42	46	**31**	39	48

2.3 Samenhang tussen belang en waardering van cultuurgenres

Het is interessant om de eerder besproken waardering van de cultuurgenres niet alleen uit te splitsen naar persoonskenmerken, maar ook naar het belang dat men hecht aan het genre. De volgende tabel toont die uitsplitsing.

Bij de meeste genres is het beeld globaal genomen dat degenen die een genre belangrijk vinden, het Rotterdamse aanbod van dat genre ook hoger waarderen. Dat geldt niet voor alle vormen van cultuuraanbod. Zo is te zien dat hoe belangrijker men “cultuur op school” vindt, des te lager is het rapportcijfer dat men er voor geeft. Dat geldt ook voor de culturele activiteiten in de buurt.
Bij sommige genres stijgt het oordeel met het stijgen van het belang, maar geven alleen degenen die het genre “heel belangrijk” vinden, weer een wat lager cijfer. Een voorbeeld daarvan is het genre popmuziek en het geldt voor de meeste genres die een wat lager over all oordeel krijgen (onder in de tabel). Dit laatste geldt juist niet voor de genres die over all het hoogst worden gewaardeerd, die boven in de tabel staan.

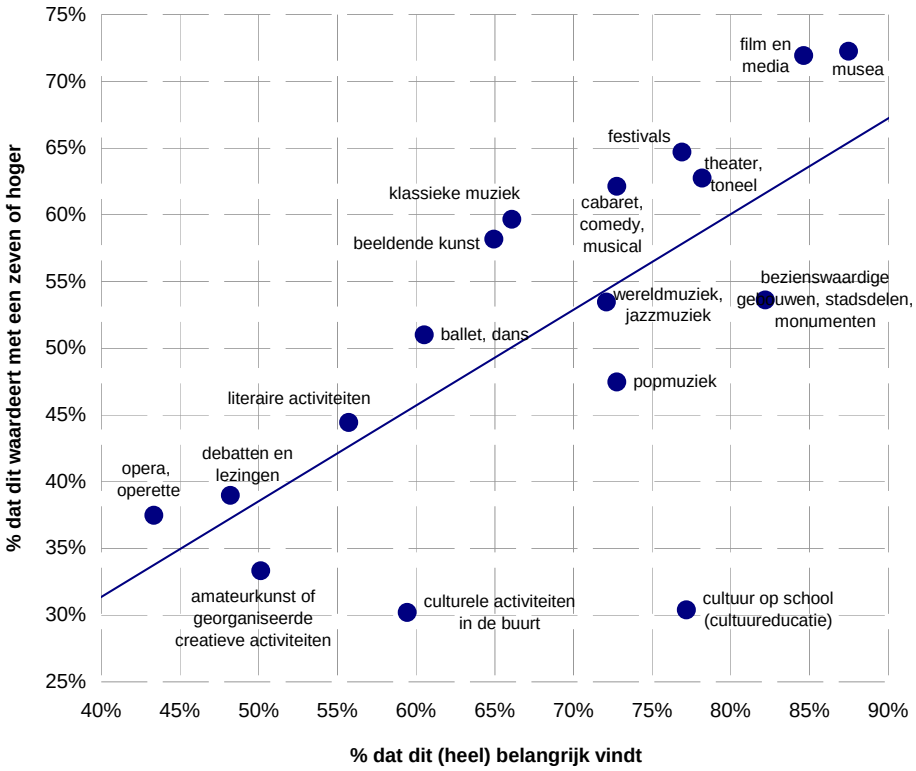
Tabel 2.7 Gemiddeld rapportcijfer per cultuurgenre uitgesplitst naar het belang dat men hecht aan dat genre

	heel onbelangrijk	onbelangrijk	neutraal	belangrijk	heel belangrijk	Totaal
musea	5,5	6,6	6,9	7,1	7,5	7,3
film en media	4,7	6,8	6,7	7,2	7,6	7,3
festivals	6,0	6,9	6,6	6,9	7,2	7,0
theater, toneel	5,0	6,5	6,6	7,0	7,2	7,0
cabaret, comedy, musical	5,7	6,6	6,7	6,9	7,2	6,9
klassieke muziek	5,8	5,8	6,3	6,9	7,4	6,9
beeldende kunst	5,2	6,8	6,6	6,9	6,8	6,7
wereldmuziek, jazzmuziek	5,2	6,4	6,5	6,7	6,7	6,6
beziensw.gebouwen, monum.	5,7	6,6	6,3	6,6	6,7	6,6
ballet, dans	5,6	6,3	6,3	6,6	6,9	6,6
literaire activiteiten	5,7	6,0	6,3	6,5	6,3	6,3
popmuziek	5,1	6,3	6,4	6,5	5,9	6,2
debatten en lezingen	5,5	6,0	6,2	6,3	6,1	6,2
opera, operette	5,8	5,9	6,0	6,2	6,1	6,1
amateurkunst georg. act.	5,4	6,0	6,0	6,2	5,7	6,0
culturele activ. in de buurt	5,3	6,3	6,0	5,9	5,6	5,8
cultuur op school	5,2	6,3	6,2	5,9	5,5	5,7

Als we de bovenstaande tabel vertalen in een grafische illustratie, is het zinvol om de rapportcijfers en het belang te vertalen in een percentage. Het gaat in de volgende figuur bij elk genre om hoeveel procent van de respondenten een zeven of hoger geeft als waardering en om hoeveel procent het onderwerp belangrijk of heel belangrijk vindt.

Over het algemeen liggen de meeste bolletjes redelijk in de buurt van de lijn die loopt van linksonder naar rechtsboven. Dat wil zeggen: hoe belangrijker men het vindt, des te hoger is de waardering. De meest opvallende uitzondering is het genre cultuureducatie (cultuur op school). Deze wordt behoorlijk van belang geacht maar niet erg hoog beoordeeld. In iets mindere mate geldt dat ook voor culturele activiteiten in de buurt. In nog iets mindere mate geldt: de *waardering* voor het huidige aanbod van popmuziek in Rotterdam is relatief laag, vergeleken met het *belang* dat men hecht aan Rotterdams aanbod van popmuziek.
Het genre klassieke muziek wordt juist enigszins hoger gewaardeerd dan je zou mogen verwachten op grond van het belang dat men hecht aan het feit dat dit aanbod er is in Rotterdam.

Figuur 2.2 Belang en waardering van het aanbod van diverse cultuurgenres in Rotterdam

3 Cultuurbezoek in en buiten Rotterdam

3.1 Cultuurbezoek: vergelijking met het vrijetijdsonderzoek (VTO)

Zoals in de inleiding van dit rapport al werd opgemerkt, is er in dit onderzoek sprake van een soms sterke oververtegenwoordiging van bepaalde groepen Rotterdammers (en dus ook ondervertegenwoordiging van andere groepen). Dat maakt dat deze cijfers niet kunnen worden beschouwd als geldig voor *alle* Rotterdammers. De waarde van deze uitkomsten ligt vooral in het vergelijken van groepen. Ook is de cultuurdeelname van de respondenten van belang als achtergrondgegeven bij bijvoorbeeld de waardering van de verschillende genres. Dat komt verderop in dit rapport aan bod.

De uitkomsten van vragen over cultuurbezoek kunnen worden vergeleken met een recent Rotterdams publieksonderzoek waarbij de representativiteit behoorlijk goed te noemen valt. Hiervoor wordt verwezen naar de COS-rapportage *Cultuurparticipatie van Rotterdammers, 2009*. Dat rapport is gebaseerd op het Rotterdamse Vrijetijdsonderzoek (kortweg het VTO). Uit dat rapport zijn enkele uitkomsten overgenomen in de onderstaande tabel. Deze worden vergeleken met uitkomsten van het onderhavige onderzoek. In de tabel zijn enkele genres opgenomen, waarvoor de vergelijkbaarheid qua vraagstelling het best is.

Tabel 3.1 Cultuurbezoek in Rotterdam (aantal bezoeken per jaar) volgens VTO en volgens Stadspanel, in %

	Vrijetijdsonderzoek eind 2009				Stadspanel voorjaar 2011			
	niet	1-5	6+	Totaal	niet	1-5	6+	Totaal
popmuziek *(pop/rock)*	85	14	1	100	31	61	8	100
klassieke muziek	88	9	2	100	38	54	8	100
film *(en media)*	45	38	17	100	8	56	35	100
festivals	34	56	10	100	18	69	13	100
musea	68	29	3	100	10	64	25	100
beziensw. gebouwen, monumenten etc.	78	20	2	100	17	65	18	100

De verschillen tussen beide metingen zijn fors. Bijvoorbeeld: in het VTO blijkt 68% geen Rotterdamse musea te bezoeken, in de meting met het Stadspanel geldt dat voor slechts 10%. Zo geldt voor alle genoemde genres dat de onderhavige stadspanelmeting een veel hogere cultuurparticipatie laat zien dan de eerdere VTO-meting, die beschouwd mag worden als representatiever voor de gehele Rotterdamse bevolking. De verklaring ligt dan ook voornamelijk in dat verschil in representativiteit van beide onderzoeken. Dat ligt voor een deel aan de samenstelling van het Digitale Stadspanel Rotterdam, maar ook het feit dat deze stadspanelmeting een zogenaamd *one issue onderzoek* is, heeft wellicht bijgedragen aan *selectieve respons*. Panelleden die zich aangesproken voelen door het onderwerp “kunst en cultuur” zullen immers eerder geneigd zijn geweest om de vragenlijst in te vullen dan panelleden die zich daardoor niet aangesproken voelen.

3.2 Cultuurbezoek in Rotterdam volgens het onderhavige onderzoek

Voor elk van de cultuurgenres die in het vorige hoofdstuk werden besproken, is gevraagd of men die wel eens bezoekt en hoe vaak dan wel. De volgende tabel geeft een overzicht van de beantwoording van die vraag. Bezoekers die hooguit vijf keer per jaar een genre bezoeken, worden ook wel *light users* genoemd. Wie meer dan vijf keer per jaar een genre bezoekt, is logischerwijs een *heavy user*.
Het meest bezocht zijn de genres film en media en musea die door (ruim) negentig procent van de respondenten wel eens worden bezocht. Respectievelijk een derde en een kwart doet dat zelfs minstens vijf maal per jaar. Dat cultuur op school het minst bezochte genre is, hoeft weinig verbazing te wekken: slechts een deel van de respondenten zit zelf op school of heeft schoolgaande kinderen.

Tabel 3.2 Cultuurbezoek in Rotterdam, per genre, in procenten

	Nooit	hooguit één keer per jaar	twee tot vijf keer per jaar	meer dan vijf keer per jaar	Totaal
film en media	8	16	40	35	100
musea	10	23	42	25	100
beziensw.gebouwen, monum.	17	28	36	18	100
festivals	18	26	43	13	100
theater, toneel	22	33	35	10	100
cabaret, comedy, musical	30	34	29	6	100
popmuziek	31	28	32	8	100
wereldmuziek, jazzmuziek	32	33	29	5	100
beeldende kunst	33	27	26	13	100
klassieke muziek	38	31	23	8	100
ballet, dans	51	29	17	4	100
culturele activ. in de buurt	52	28	16	3	100
literaire activiteiten	61	28	10	1	100
debatten en lezingen	63	22	12	3	100
amateurkunst / georgan. activ.	67	19	9	4	100
opera, operette	69	22	8	1	100
cultuur op school	81	8	8	3	100

Ook deze uitkomsten kunnen natuurlijk per doelgroep worden bekeken. De volgende tabellen geven daarvan een overzicht. Hoewel voor echt cultuurdeelname onderzoek beter kan worden uitgegaan van uitkomsten van het eerder genoemde Vrijetijdsonderzoek (VTO), worden hier toch enkele verschillen tussen groepen respondenten aangestipt. Jongeren tot en met dertig jaar bezoeken relatief veel film en media, festivals, popmuziek, cabaret/comedy/musical en debatten/lezingen in Rotterdam. Zij bezoeken juist vrij weinig beeldende kunst, klassieke muziek en opera of operette in Rotterdam. Die laatste twee worden juist wel relatief veel door zestig-plussers bezocht, terwijl die juist weinig festivals en popmuziek in Rotterdam bezoeken. Respondenten die deel uitmaken van een gezin met kinderen bezoeken meer dan de anderen uitingen van cultuureducatie (cultuur op school). Voor een groot deel zijn dat ook de respondenten tussen de veertig en de vijftig jaar. Overigens bezoeken zij veel *andere* genres *nog* meer.

Tabel 3.3 *Percentage dat onderstaande genres in Rotterdam meer dan eenmaal per jaar bezoekt, naar persoonskenmerken*

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen thuis	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
film en media	76	***87***	***87***	78	68	**61**	75	76	76	77	66	81	72	72
musea	67	57	71	67	66	74	70	68	61	69	**43**	76	62	59
festivals	56	***74***	***72***	62	**43**	**27**	59	55	51	56	58	***68***	**43**	52
beziensw. gebouwen, monum.	55	52	***65***	52	54	50	57	57	48	56	**44**	61	49	52
theater, toneel	45	44	48	47	43	43	45	46	44	46	**35**	50	43	39
popmuziek	41	***60***	***52***	***47***	**30**	**11**	43	40	36	41	41	46	**32**	41
beeldende kunst	40	**31**	***47***	41	42	36	44	42	**31**	42	**26**	***52***	**30**	**33**
cabaret, comedy, musical	35	***42***	35	34	33	32	36	35	35	35	35	32	37	38
wereldmuziek, jazzmuziek	35	38	35	39	33	**24**	36	37	**28**	34	38	***43***	**26**	31
klassieke muziek	31	**20**	**21**	32	35	***50***	35	32	**24**	32	**16**	***37***	28	**25**
ballet, dans	21	19	***26***	21	19	20	22	20	19	21	19	***27***	**15**	**17**
culturele activ. In de buurt	19	19	21	19	18	21	18	20	22	18	***31***	22	**16**	19
debatten en lezingen	16	***22***	***19***	14	**12**	13	17	16	**13**	15	***20***	***22***	**11**	**11**
amateurkunst of georg. cr. act.	14	14	13	15	14	13	15	13	13	14	16	16	13	**11**
cultuur op school	11	9	10	***18***	11	**2**	**7**	**6**	***25***	10	***20***	11	13	10
literaire activiteiten	11	9	12	11	**8**	***18***	13	11	9	10	***17***	13	**8**	11
opera, operette	8	**5**	6	7	*10*	***15***	9	***11***	6	9	**4**	10	9	7

In de volgende tabel valt onder anderen op dat mensen die werken in de culturele of aanverwante sectoren, op bijna alle genres hoger scoren dan de anderen. Ook studenten bezoeken veel cultuuraanbod in Rotterdam meer dan anderen. Tot slot blijkt maar weer eens het bekende gegeven dat met het stijgen van het opleidingsniveau ook de mate van cultuurparticipatie toeneemt. Omdat de respons bestaat uit relatief veel hoogopgeleiden, bepalen zij extra sterk de *gemiddelde* uitkomsten en wijken de lager opgeleiden eerder af van het totaalgemiddelde.

Tabel 3.4 *Percentage dat onderstaande genres in Rotterdam meer dan eenmaal per jaar bezoekt, naar persoonskenmerken*

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid
film en media	76	***91***	***89***	65	73	76	78	**56**	67	83
musea	67	***80***	75	59	67	68	68	**46**	**54**	77
festivals	56	***74***	***70***	56	57	57	55	**41**	**46**	63
beziensw. gebouwen, monum.	55	***67***	61	**46**	53	59	55	**39**	**46**	61
theater, toneel	45	51	49	40	40	46	47	**32**	**37**	50
popmuziek	41	***55***	***61***	46	40	38	41	**32**	41	43
beeldende kunst	40	***66***	***47***	43	43	41	38	**19**	**28**	***49***
cabaret, comedy, musical	35	**28**	39	**29**	**29**	39	36	31	36	36
wereldmuziek, jazzmuziek	35	***45***	***47***	***43***	38	32	33	**21**	32	39
klassieke muziek	31	34	28	27	28	34	31	**15**	**21**	***38***
ballet, dans	21	***34***	***25***	22	19	22	21	**6**	**14**	***26***
culturele activ. in de buurt	19	***27***	22	19	20	21	18	20	18	20
debatten en lezingen	16	***28***	***19***	***19***	16	15	15	**3**	**9**	***21***
amateurkunst of georg. cr. act.	14	***23***	16	15	***18***	16	**11**	**9**	**10**	16
cultuur op school	11	13	***16***	***19***	**7**	11	12	11	**5**	***14***
literaire activiteiten	11	***14***	10	***15***	10	11	11	**4**	10	***13***
opera, operette	8	7	7	6	**5**	8	10	**5**	**5**	***11***

3.3 Samenhang tussen bezoek en waardering van cultuurgenres

In de volgende tabel wordt de samenhang weergegeven tussen het bezoek aan en de waardering van de verschillende cultuurgenres. Het gaat daarbij om het bezoek binnen Rotterdam.

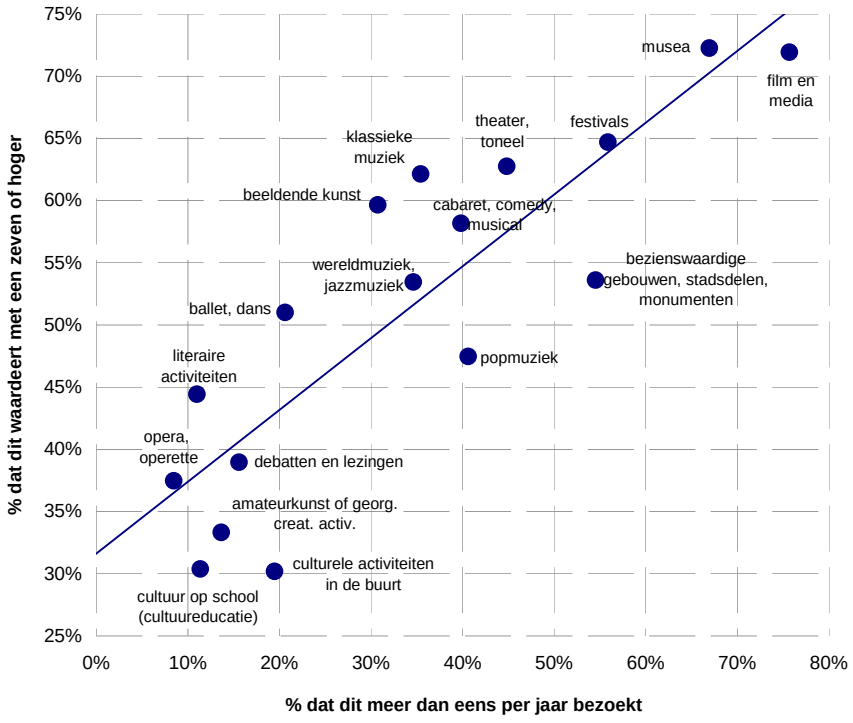
Het algemene beeld dat uit deze tabel naar voren komt, is vrij voor de hand liggend: hoe meer men een genre bezoekt, des te hoger waardeert men dat genre. Dat ligt voor de hand, want waar je geen of weinig waardering voor hebt, dat bezoek je om die reden niet vaak. Dit verband gaat inderdaad op voor bijna alle genres. Alleen bij opera en bij popmuziek is dat niet het geval omdat de heavy users dit wat lager beoordelen dan de light users. Vooral bij opera geldt echter dat de heavy users een erg kleine groep respondenten zijn, waardoor hun oordeel statistisch gezien niet zo betrouwbaar is.
Verder valt bij het genre klassieke muziek op, dat er een vrij groot verschil is in beoordeling tussen degenen die het vaak bezoeken en degenen die dat minder vaak doen. De heavy users in dit genre geven een duidelijk hoger rapportcijfer dan de light users.
Bij de onderste twee genres in de tabel, culturele activiteiten in de buurt en op school, heeft de grote groep niet-deelnemers een groot gewicht in het gemiddelde cijfer, terwijl de *heavy users* wel weer een hogere waardering hebben dan de *light users*.

Tabel 3.5 Gemiddeld rapportcijfer per cultuurgenre, uitgesplitst naar het bezoeken van dat genre (in Rotterdam)

	nooit	één tot vijf keer per jaar	Zes keer of vaker per jaar	Totaal
musea	6,6	7,3	7,5	7,3
film en media	6,2	7,2	7,5	7,3
theater, toneel	6,4	7,0	7,4	7,0
festivals	6,3	7,0	7,3	6,9
cabaret, comedy, musical	6,6	7,0	7,4	6,9
klassieke muziek	6,2	7,0	7,9	6,9
beeldende kunst	6,3	6,8	6,9	6,7
wereldmuziek, jazzmuziek	6,3	6,7	6,6	6,6
beziensw.gebouwen, monum.	6,1	6,6	6,9	6,6
ballet, dans	6,2	6,8	6,7	6,5
literaire activiteiten	6,2	6,4	6,3	6,3
popmuziek	6,2	6,3	5,4	6,2
debatten en lezingen	6,1	6,2	6,2	6,2
opera, operette	5,9	6,3	5,4	6,0
amateurkunst/ georg. act.	5,9	6,0	6,1	6,0
culturele activ. in de buurt	5,8	5,8	6,4	5,8
cultuur op school	5,7	5,7	5,9	5,7

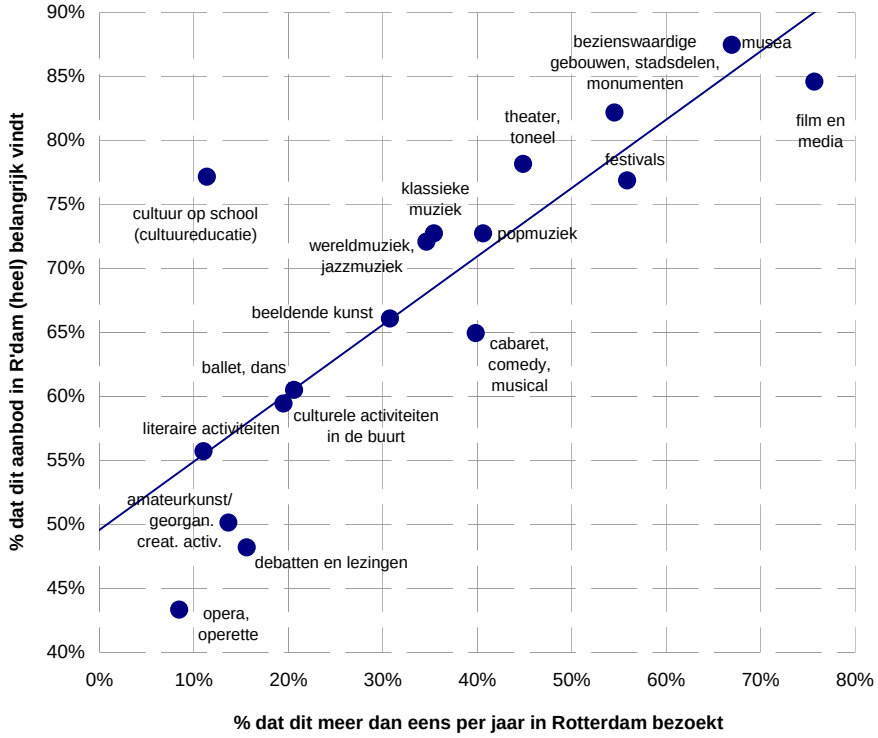
In de volgende figuur blijkt nog eens duidelijk dat het bezoeken van bepaalde cultuurgenres sterk samenhangt met het oordeel over het Rotterdamse aanbod in dat genre. Hoe meer men iets bezoekt, des te hoger wordt het beoordeeld.

Figuur 3.1 Samenhang tussen bezoek aan en waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod

In de volgende figuur is te zien dat ook geldt: hoe belangrijker een cultuurgenre wordt gevonden, des te hoger wordt het gewaardeerd (en andersom gesteld geldt dat ook). Globaal genomen liggen alle bolletjes in de figuur rond de *trendlijn* die loopt van linksonder naar rechtsboven. Er is één opvallende uitzondering: het aanbod van cultuur op school, ofwel cultuureducatie. Dit wordt niet zo veel bezocht, maar wordt wel erg belangrijk geacht. Dat dit niet zoveel bezocht wordt, hangt ongetwijfeld samen met het feit dat een groot deel van de respondenten geen schoolgaande kinderen heeft of zelf op school zit. Maar zoals we eerder al constateerden: van de gezinnen met kinderen (waarvan we niet zeker weten of dat *schoolgaande* kinderen zijn) bezoekt een kwart dit aanbod, terwijl zij ander cultuuraanbod veel meer bezoeken. Ook daar ligt het bezoek dus relatief gezien niet bijzonder hoog.
Ook voor bijvoorbeeld theater/toneel geldt dat men dit (weliswaar een beetje) belangrijker vindt dan je mag verwachten op grond van de bezoekerscijfers. Het tegenovergestelde (maar ook niet zo extreem) geldt voor opera/operette en voor debatten/lezingen: die bolletjes liggen rechts van (of: onder) de lijn, wat betekent dat men de beschikbaarheid van aanbod in Rotterdam iets minder belangrijk vindt dan je op grond van de bezoekerscijfers zou mogen verwachten.

Figuur 3.2 Samenhang tussen bezoek en belang van het Rotterdamse cultuuraanbod

3.4 Cultuurbezoek in Den Haag, Amsterdam en elders

Natuurlijk bezoeken Rotterdammers ook wel eens cultuur buiten de eigen gemeentegrenzen. De volgende tabel laat zien hoeveel de respondenten van dit onderzoek dat doen, voor welke genres, en op welke plek. Overigens is niet gevraagd naar cultuurbezoeken in het buitenland. De tabel is van laag naar hoog gesorteerd op de laatste kolom. Het genre dat door de meeste respondenten wel eens buiten Rotterdam wordt bezocht staat dus bovenaan: de musea. Ook binnen de kolommen bezien (bijvoorbeeld wanneer we kijken naar cultuurbezoek van

Rotterdammers in alleen Amsterdam of in alleen Den Haag) blijken de musea een belangrijke rol te spelen. Bezienswaardige gebouwen, monumenten, et cetera zijn in dat opzicht van bijna even groot belang. Deze beide genres worden door meer dan tweederde van de respondenten wel eens buiten Rotterdam bezocht.
Festivals en popmuziek worden door de helft wel eens buiten Rotterdam bezocht. Voor festivals zoekt men niet eens zozeer de andere grote steden op, maar het worden hier ook de grotere muziekfestivals (zoals Lowlands) bedoeld, die niet in een stad plaatsvinden. Voor het aanbod van popmuziek gaat men wel weer naar o.a. Amsterdam (bijna een derde van de respondenten).

Tabel 3.6 Percentage bezoekers van cultuur buiten Rotterdam, naar genre en plaats

	Den Haag	Overig Zuid-Holland	Amsterdam	Overig Nederland	Bezoekt dit niet buiten Rotterdam
musea	23	21	32	57	28
beziensw.gebouwen, monum.	19	21	26	58	32
festivals	11	11	15	36	49
popmuziek	12	12	24	31	50
beeldende kunst	14	14	17	33	56
theater, toneel	12	12	12	22	59
cabaret, comedy, musical	10	12	9	19	60
film en media	11	10	11	21	62
wereldmuziek, jazzmuziek	8	8	11	16	69
klassieke muziek	8	6	15	11	71
ballet, dans	9	4	9	8	76
debatten en lezingen	5	5	7	10	83
opera, operette	2	3	8	5	83
amateurkunst georg. act.	2	5	2	8	87
literaire activiteiten	2	3	4	6	88
culturele activ. In de buurt	2	3	1	3	93
cultuur op school	1	2	1	3	94

Bij de uitsplitsing naar achtergrondkenmerken, die in de volgende tabellen is weergegeven, wordt gekeken naar het aandeel dat wel eens een bezoek brengt aan het betreffende cultuurgenre buiten Rotterdam, ongeacht waar dat precies is. Zo is te zien dat 72 procent wel eens museum bezoekt buiten Rotterdam. Dat komt overeen met de 28 procent in de bovenstaande tabel (geldend voor het niet-bezoek van musea buiten Rotterdam). Op dezelfde regel in de tabel is dan te zien dat bijvoorbeeld de jongste en de oudste groep dat in iets mindere mate doen.
Ouderen bezoeken sowieso over het algemeen relatief weinig het cultuuraanbod buiten Rotterdam, behalve de typische ouderen-genres klassieke muziek en opera/operette. Groepen die bij veel genres bovengemiddeld scoren en dus relatief veel het niet-Rotterdamse cultuuraanbod bezoeken, zijn de groep tussen de 30 en 40 jaar, mensen die op de Noordoever binnen de Ring wonen, mensen die werkzaam zijn in creatieve of aanverwante sectoren, studenten en hoger opgeleiden.
Respondenten die wonen op de Noordoever binnen de Ring hebben een groot deel van het Rotterdamse cultuuraanbod bij wijze van spreken binnen handbereik. Het is dan ook enigszins paradoxaal dat zij ook relatief veel het cultuuraanbod *buiten* Rotterdam bezoeken.

Tabel 3.7 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar achtergrondkenmerken, in %

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen thuis	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
musea	72	65	76	76	74	68	75	73	68	76	**41**	79	72	64
beziensw.gebouwen, monum.	68	64	70	70	73	61	70	68	66	72	**37**	72	68	64
festivals	51	***70***	***68***	52	44	**19**	54	50	45	52	47	***62***	**39**	47
popmuziek	50	***62***	***62***	56	46	**14**	51	49	48	52	**39**	55	43	49
beeldende kunst	44	**35**	46	43	49	47	47	46	**37**	46	**24**	***52***	**37**	38
theater, toneel	41	40	***50***	42	40	**28**	43	44	36	43	**22**	***48***	41	**32**
cabaret, comedy, musical	40	***51***	44	37	36	**33**	41	35	40	40	**30**	39	41	39
film en media	38	***45***	***53***	41	**31**	**19**	41	36	32	40	**24**	***44***	32	34
wereldmuziek, jazzmuziek	31	31	32	35	32	**19**	33	31	**26**	31	28	***38***	**23**	29
klassieke muziek	29	**21**	28	33	31	***34***	30	33	25	31	**24**	***35***	26	**25**
ballet, dans	24	21	***30***	25	23	22	26	25	21	25	22	***32***	**18**	**19**
debatten en lezingen	17	16	***22***	18	18	**10**	16	17	19	17	***23***	***22***	**15**	**14**
opera, operette	17	**12**	16	19	18	***22***	17	18	16	17	***19***	***20***	15	**13**
amateurkunst georg. act.	13	15	14	15	14	**9**	14	13	12	14	14	***16***	11	11
literaire activiteiten	12	**5**	12	***15***	13	**9**	11	13	12	11	***15***	***15***	**9**	10
culturele activ. in de buurt	7	4	8	8	7	5	8	5	7	7	***11***	7	6	7
cultuur op school	6	***9***	4	5	7	4	5	**4**	8	5	***12***	5	6	6

Tabel 3.8 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar achtergrondkenmerken, in %

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid
musea	72	82	82	61	69	75	73	**48**	62	81
beziensw.gebouwen, monum.	68	71	70	**55**	64	74	69	**47**	59	76
festivals	51	***70***	***71***	54	50	52	50	**30**	44	58
popmuziek	50	***68***	***63***	48	47	49	52	**34**	45	55
beeldende kunst	44	***64***	***51***	43	43	45	44	**24**	**35**	***51***
theater, toneel	41	***58***	***48***	38	35	40	45	**22**	38	46
cabaret, comedy, musical	40	39	***53***	34	42	41	39	**28**	40	42
film en media	38	***58***	***54***	36	38	41	36	**24**	**29**	***44***
wereldmuziek, jazzmuziek	31	***45***	***44***	33	30	31	31	**14**	**23**	***37***
klassieke muziek	29	***39***	27	27	26	30	31	**12**	**22**	***36***
ballet, dans	24	***38***	***31***	23	**18**	25	26	**7**	**17**	***30***
debatten en lezingen	17	***34***	***29***	***25***	16	**15**	18	**8**	**12**	***21***
opera, operette	17	***22***	18	**14**	**13**	16	18	**9**	**13**	***19***
amateurkunst georg. act.	13	***19***	***18***	***16***	***17***	13	12	**7**	12	15
literaire activiteiten	12	***19***	***17***	***17***	**9**	11	12	**8**	**8**	***14***
culturele activ. in de buurt	7	9	***11***	9	8	8	5	6	8	6
cultuur op school	6	7	***13***	***11***	6	6	4	6	6	5

Ook kan per doelgroep worden bekeken naar welke plaats men gaat als men cultuur bezoekt buiten Rotterdam. Voor de leesbaarheid wordt dat in onderstaande tabel alleen gedaan voor alle genres bij elkaar geteld. Dus: per groep is weergegeven hoeveel procent van die groep wel eens in een bepaalde plaats een cultuurbezoek brengt of aan een culturele activiteit deelneemt, ongeacht welk genre dat betreft.

Respondenten met een niet-westerse achtergrond en lager opgeleiden bezoeken in elk van de genoemde plaatsen minder cultuur dan de anderen. Oudere respondenten (boven de zestig jaar) doen dat ook weinig, maar gaan nog wel eens naar Den Haag voor cultuurbezoek. Den Haag is juist niet een stad waar de jongere respondenten en de studenten voor een cultuurbezoek naar toe gaan.

Respondenten die wonen op de Noordoever binnen de Ring (dus dicht bij of in het Rotterdamse stadscentrum) bezoeken relatief vaak de andere twee genoemde grote steden: Amsterdam en Den Haag. Zij doen dat ook wel wat meer dan de andere respondenten in de rest van de provincie of de rest van het land, maar die verschillen zijn minder groot.
Dat de reisbereidheid ten behoeve van cultuurbezoek groter is onder hoogopgeleiden dan onder laagopgeleiden, blijkt in dit onderzoek te worden bevestigd.

Tabel 3.9 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar plaats en achtergrondkenmerken, in %

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
Den Haag	44	45	***54***	49	**34**	46	48	41	41	45	42	***56***	**38**	**34**
Overig Zuid-Holland	45	***54***	48	47	42	**31**	49	42	41	46	**35**	***48***	44	41
Amsterdam	49	***61***	***60***	50	45	**31**	51	51	42	51	44	***65***	**38**	**38**
Overig Nederland	75	74	79	80	73	69	76	76	74	79	**44**	***81***	72	70
Minstens een van deze	87	88	90	91	88	81	89	86	85	90	**71**	***91***	84	85

Tabel 3.10 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar plaats en achtergrondkenmerken, in %

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid
Den Haag	44	***60***	***57***	45	48	43	44	**20**	**34**	***53***
Overig Zuid-Holland	45	***54***	***61***	48	48	46	43	**27**	**37**	***52***
Amsterdam	49	***71***	***61***	52	42	47	52	**22**	**34**	***60***
Overig Nederland	75	***82***	***80***	**64**	69	76	79	**54**	**66**	***83***
Minstens een van deze	87	***93***	***94***	83	85	88	89	**67**	**82**	***94***

3.5 Combinatie van cultuurbezoek in en buiten Rotterdam

In de volgende tabel wordt weergegeven hoeveel procent van de bezoekers aan een cultuurgenre binnen Rotterdam datzelfde genre ook bezoekt buiten Rotterdam (weergegeven per plaats waar men dit bezoekt). Als bezoekers binnen Rotterdam zijn degenen geteld die het genre meer dan een keer per jaar bezoeken. In de eerste kolom van de tabel staat nog eens vermeld hoeveel procent van de respondenten dat ook al weer betreft. De genres zijn van hoog naar laag gesorteerd op de laatste kolom; het aandeel van de bezoekers binnen Rotterdam dat het genre ook buiten Rotterdam bezoekt.

Wie het voorgaande al had gelezen kijkt er niet gek van op dat musea en bezienswaardige gebouwen, monumenten et cetera relatief veel ook buiten Rotterdam worden bezocht.
Van de ruim veertig procent die meer dan eens per jaar binnen Rotterdam popmuziek bezoekt, doet bijna tachtig procent dat ook wel eens buiten Rotterdam. Voor film en media geldt dat driekwart dit meer dan eens per jaar in Rotterdam bezoekt, terwijl minder dan de helft van die bezoekers dat ook buiten Rotterdam doet.

Er zijn natuurlijk verschillen tussen de afzonderlijke genres. Voor veel genres gaat men relatief veel naar Amsterdam, maar Den Haag scoort goed als het gaat om dans/ballet, cabaret/comedy/musical, theater/toneel en (enigszins) film en media.

Tabel 3.11 Samenhang tussen cultuurbezoek in en buiten Rotterdam, naar plaats, in %

	% bezoek (meer dan eens per jaar) *in Rotterdam*	Van de bezoekers binnen Rotterdam bezoekt … % het genre *ook* in:				
		Den Haag	Overig Zuid-Holland	Amsterdam	Overig Nederland	Minstens een van deze
musea	67	32	29	42	70	86
beziensw.gebouwen, monum.	55	27	29	35	74	85
popmuziek	41	22	21	40	53	79
beeldende kunst	40	29	26	35	60	76
festivals	56	15	16	22	48	68
cabaret, comedy, musical	35	17	23	15	34	65
theater, toneel	45	19	19	18	33	60
ballet, dans	21	27	10	24	21	57
klassieke muziek	31	18	12	33	21	56
wereldmuziek, jazzmuziek	35	15	14	22	30	53
opera, operette	8	9	8	28	18	53
debatten en lezingen	16	18	14	31	34	52
film en media	76	13	12	13	24	43
literaire activiteiten	11	8	4	13	21	37
amateurkunst georg. act.	14	6	13	6	25	36
cultuur op school	11	0	9	2	9	17
culturele activ. in de buurt	19	4	6	3	7	12

3.6 Waarom bezoekt men cultuur buiten Rotterdam?

In de volgende twee tabellen is te zien om welke redenen men cultuur bezoekt buiten Rotterdam. Bij de uitsplitsing naar groepen moet worden bedacht dat deze vraag alleen gesteld is aan wie wel eens cultuur bezoekt buiten Rotterdam. Voor sommige groepen is het aantal mensen dat de vraag beantwoordt dus nogal klein. De cijfers zijn slechts indicatief voor de

groepen waar minder dan 100 personen konden worden meegeteld: zestig-plussers, mensen met een niet-westerse etnische achtergrond, laag opgeleiden en sociale minima.

In totaal geven zes van de tien bezoekers aan cultuur buiten Rotterdam aan dat de reden (onder meer) was dat wat zij wilden bezoeken niet in Rotterdam plaatsvond. Deze reden *kan* worden uitgelegd als een gemis van cultuuraanbod in Rotterdam door deze respondenten (maar daarover volgt later in dit rapport nog meer). Dit werd vooral als reden genoemd door de jongere groepen respondenten, de studenten en degenen die werkzaam zijn in creatieve of aanverwante sectoren.
De reden “het aanbod op andere plaatsen spreekt me meer aan” zegt ook iets over het al dan niet voldoen van het Rotterdamse cultuuraanbod. Een op de vijf respondenten die wel eens buiten Rotterdam cultuur bezoeken, noemde dit antwoord. Ook hier geldt dat de studenten en degenen die werkzaam zijn in creatieve of aanverwante sectoren dit antwoord vaker geven.
Bijna de helft geeft aan dat er sprake was van *combinatiebezoek*. Men combineerde het cultuurbezoek met een dagje of weekendje uit, vakantie, familiebezoek, et cetera. Deze reden, die niet zo heel veel zegt over het al dan niet tekortschieten van het Rotterdamse aanbod, wordt door alle groepen ongeveer even vaak genoemd.

Bij het antwoord “een andere reden” hebben ongeveer 100 respondenten zelf nog een toelichting gegeven. Daar werd melding gemaakt van cultuurbezoeken in het buitenland, het combineren met het werken in een andere plaats en het feit dat een bepaalde stad op zich gewoon leuk is (“goede sfeer”). Ook zijn soms antwoorden ingevuld die al in de tabel staan, zoals het combineren met andere activiteiten of een volgens de respondent hogere kwaliteit van aanbod elders. Een enkele keer wordt parkeerproblematiek in Rotterdam genoemd.

Tabel 3.12 *Reden van cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar persoonskenmerken, in % van wie cultuur bezoekt buiten Rotterdam*

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
wat ik wil bezoeken vindt/vond niet plaats in Rotterdam	60	***68***	***66***	62	52	53	60	63	58	61	52	65	56	57
combinatie met dagje/weekendje uit, vakantie of familiebezoek, etc.	48	47	44	47	49	52	48	47	47	48	43	48	45	49
dat komt/kwam beter uit met de datum of het tijdstip	24	25	**19**	24	26	23	23	25	23	23	26	25	25	**20**
mijn gezelschap wilde iets afspreken buiten Rotterdam	22	***33***	***32***	19	**16**	**17**	***26***	20	**17**	22	***28***	***28***	**18**	**17**
het aanbod op andere plaatsen spreekt me meer aan	20	23	21	***24***	**16**	**12**	19	21	21	20	19	21	20	18
waar ik naar toe wilde was niet meer beschikbaar in R’dam (uitverkocht)	15	13	17	16	14	15	16	15	16	15	13	15	***18***	13
de gebouwen/voorzieningen zijn ergens anders beter	8	7	***11***	7	7	**3**	7	7	9	7	9	7	***9***	8
de service is daar beter	3	3	4	2	2	3	3	3	2	2	6	2	3	3
een andere reden	11	9	11	12	11	13	***13***	9	10	12	**4**	11	11	12
ik heb geen duidelijke reden	6	**2**	5	7	***9***	***11***	5	6	8	6	***10***	5	5	***10***

Tabel 3.13 Reden van cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar persoonskenmerken, in % van wie cultuur bezoekt buiten Rotterdam

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid
wat ik wil bezoeken vindt/vond niet plaats in Rotterdam	60	***66***	***66***	56	62	60	61	**49**	**50**	65
combinatie met dagje/weekendje uit, vakantie of familiebezoek, etc.	48	43	53	49	45	50	47	43	48	48
dat komt/kwam beter uit met de datum of het tijdstip	24	21	25	**15**	25	21	26	**19**	21	25
mijn gezelschap wilde iets afspreken buiten Rotterdam	22	***26***	***30***	21	24	24	20	**7**	22	24
het aanbod op andere plaatsen spreekt me meer aan	20	***28***	***27***	23	**14**	19	22	**9**	**16**	***23***
waar ik naar toe wilde was niet meer beschikbaar in R'dam (uitverkocht)	15	17	13	**8**	***19***	13	16	**11**	16	16
de gebouwen/voorzieningen zijn ergens anders beter	8	10	9	***14***	**5**	9	7	6	7	8
de service is daar beter	3	4	5	5	3	2	2	2	4	2
een andere reden	11	13	9	***18***	13	11	10	9	***15***	11
ik heb geen duidelijke reden	6	6	**1**	8	6	5	7	***19***	7	4

4 Wat kan er beter in het Rotterdamse cultuuraanbod?

4.1 Onder welke condities zou men vaker cultuur bezoeken?

Aan de leden van het stadspanel is gevraagd: "*Er kunnen allerlei redenen zijn waarom mensen niet deelnemen aan culturele activiteiten. Hieronder staan enkele maatregelen die het aantrekkelijker kunnen maken om wel deel te nemen. Welke van deze maatregelen kunnen u overhalen om vaker gebruik te maken van het Rotterdamse cultuuraanbod?*" De antwoorden van verschillende groepen respondenten zijn samengevat in de volgende tabellen.

Tabel 4.1 Door welke maatregelen zou men het Rotterdamse cultuuraanbod meer bezoeken? Naar persoonskenmerken, in %

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
lagere toegangsprijs / meer kortingsmogelijkheden	47	52	43	43	51	52	53	40	46	47	54	46	45	51
betere informatievoorziening	35	43	36	39	31	24	38	32	33	35	35	38	30	35
beter vertellen wat het programma inhoudt, zodat ik weet of het voor mij de moeite waard is	25	32	28	21	21	24	26	26	21	24	24	24	25	26
prettigere omgeving op straat (nu te onveilig)	17	11	11	13	17	41	19	18	13	17	13	14	22	17
betere programmering	16	18	23	16	12	7	17	17	13	16	15	19	12	15
betere toegankelijkheid via internet: informatie en boekingen	14	20	12	14	14	12	13	16	14	15	9	15	14	13
betere bereikbaarheid en toegankelijkheid	12	10	8	14	11	15	12	9	16	11	18	9	17	13
betere horeca of restaurants in de buurt	11	13	14	12	9	7	9	15	9	11	14	12	8	12
andere openings- of aanvangstijden	10	7	12	10	8	7	11	8	9	9	10	10	12	7
meer of betere services voor kinderopvang, parkeren, etc.	9	5	12	10	7	11	6	10	13	8	18	7	12	8
het is me nu te druk, dus meer kleinschalige activiteiten	9	6	12	8	10	10	9	9	8	9	9	9	7	10
zalen of ruimten gezelliger maken	6	6	6	5	7	7	7	7	4	6	10	6	7	5
betere klantenservice	4	2	3	3	4	7	3	6	3	3	8	4	5	3
betere bewegwijzering op straat	4	3	3	4	4	7	4	3	3	4	5	3	2	5
iets anders	16	14	12	19	19	14	15	17	18	17	11	18	17	14
er hoeft niets te veranderen, want kunst en cultuur boeit me niet	4	5	4	1	5	6	3	5	4	4	6	3	4	5
er hoeft niets te veranderen, want ik snap toch niets van kunst en cultuur	1	1	0	0	1	2	1	2	0	1	1	1	1	2
er hoeft niets te veranderen, want ik heb daar geen tijd voor	3	5	3	4	3	2	2	3	5	3	3	2	3	4

Tabel 4.2 Door welke maatregelen zou men het Rotterdamse cultuuraanbod meer bezoeken? Naar persoonskenmerken, in %

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid
lagere toegangsprijs / meer kortingsmogelijkheden	47	44	50	***59***	***63***	50	40	46	***52***	47
betere informatievoorziening	35	36	***41***	40	**27**	38	34	**29**	34	36
beter vertellen wat het programma inhoudt, zodat ik weet of het voor mij de moeite waard is	25	21	26	22	24	***29***	23	25	***29***	23
prettigere omgeving op straat (nu te onveilig)	17	**8**	**10**	**14**	***25***	**13**	17	***28***	***20***	**13**
betere programmering	16	***23***	***24***	16	**13**	16	17	**4**	**12**	***20***
betere toegankelijkheid via internet: informatie en boekingen	14	13	***20***	**11**	**9**	***17***	15	14	15	14
betere bereikbaarheid en toegankelijkheid	12	10	**8**	13	***16***	10	12	***19***	12	11
betere horeca of restaurants in de buurt	11	***17***	***14***	11	**8**	**7**	***14***	**6**	10	13
andere openings- of aanvangstijden	10	12	***17***	**4**	10	10	11	**4**	**7**	12
meer of betere services voor kinderopvang, parkeren, etc.	9	9	7	8	7	8	10	10	8	9
het is me nu te druk, dus meer kleinschalige activiteiten	9	***12***	7	**5**	9	***13***	7	7	7	10
zalen of ruimten gezelliger maken	6	7	6	6	5	6	6	7	5	6
betere klantenservice	4	3	4	6	3	2	4	5	2	4
betere bewegwijzering op straat	4	4	4	5	4	3	3	4	4	3
iets anders	16	***20***	15	***20***	**13**	15	19	**10**	17	18
er hoeft niets te veranderen, want kunst en cultuur boeit me niet	4	0	2	2	5	4	4	***11***	5	**1**
er hoeft niets te veranderen, want ik snap toch niets van kunst en cultuur	1	0	0	3	1	1	1	***5***	1	0
er hoeft niets te veranderen, want ik heb daar geen tijd voor	3	1	2	3	3	3	3	***6***	3	2

Verreweg de meeste respondenten kozen onder andere voor het antwoord van lagere prijzen of meer kortingsacties. Opvallend is dat ook bij de hoogste inkomensgroep dit antwoord het vaakst wordt gekozen. Uiteraard kiezen mensen met een lager inkomen dit antwoord nog vaker dan mensen met een hoger inkomen.
Voor de jongste respondenten, tot 30 jaar, kiezen vaak voor antwoorden omtrent de informatievoorziening. Ze kiezen relatief vaak voor de antwoorden betere informatievoorziening, beter vertellen wat het programma inhoudt en betere toegankelijkheid via internet (informatie en boekingen).
Het wat kritischer antwoord “betere programmering” wordt niet heel vaak gegeven (16%), maar komt wat meer voor bij de jongste groepen, studenten, mensen die werken in de culturele of aanverwante sectoren en respondenten die wonen op de Noordoever binnen de Ring.

Bij het antwoord “iets anders” vulden bijna 200 respondenten zelf iets in. De ingevulde suggesties variëren sterk, maar enkele punten zijn meerdere malen genoemd. Een vrij groot aantal wil betere aansluiting met het horeca-aanbod (wat al bijna op dezelfde manier als een

voorgeformuleerd antwoord te kiezen was). Enkelen noemden de wens een (goed, nieuw) poppodium in de stad te krijgen en enkelen willen graag af en toe een “voorproefje” van het cultuuraanbod. Iemand refereerde daarbij aan het voorbeeld van de trailer van een nieuwe film, maar wil zoiets ook bij ander cultuuraanbod. Dat sluit aan bij het voorgeformuleerde antwoord “beter vertellen wat het programma inhoudt, zodat ik weet of het voor mij de moeite waard is”.

4.2 Welk cultuuraanbod mist men?

Op de vraag of men iets mist in het cultuuraanbod in Rotterdam, geeft ongeveer een op de drie respondenten een bevestigend antwoord. Het aandeel dat iets mist in het Rotterdamse cultuuraanbod verschilt nogal per groep, zoals in de volgende tabel is te zien.

Tabel 4.3 Percentage dat aangeeft iets te missen in het Rotterdamse cultuuraanbod

totaal	**34**		
15 t/m 30	***46***	werk in culturele/ communic. sector	**57**
31 t/m 40	***45***	studenten	**42**
41 t/m 50	37	sociale minima	**45**
51 t/m 60	***27***	minimum tot modaal	32
61 +	***16***	modaal tot 2x modaal	34
alleenstaand	35	meer dan 2x modaal	33
stel zonder kinderen thuis	32	laag opgeleid	***17***
gezin met kind(eren)	33	middelbaar opgeleid	***28***
Noord binnen ring	**43**	hoog opgeleid	**40**
Noord buiten ring	***25***	westers	34
Zuid	30	niet-westers	**44**

In het eerder aangehaalde Vrijetijdsonderzoek (VTO) werd een dergelijke vraag (of men iets mist) door elf procent bevestigend beantwoord. Dat scheelt een factor drie. De verklaring voor dat verschil is (evenals de andere verschillen, die in het begin van hoofdstuk drie werden besproken) dat de respons van deze stadspanelmeting een minder goede afspiegeling vormt van de Rotterdamse bevolking dan die van het VTO. We kunnen dan ook niet concluderen dat nu een op de drie Rotterdammers iets mist in het cultuuraanbod van hun stad. Voor dat gegeven kunnen we beter uitgaan van de 11% die uit het VTO blijkt. Wel wordt in het onderhavige onderzoek juist een flink aantal mensen *die iets missen* aan het woord gelaten over *wat* men dan mist. Daarvoor is de respons van dit onderzoek dus juist *wel* goed te gebruiken.

Want aan degenen die iets missen is gevraagd *wat* zij dan missen. De volgende tabel geeft een overzicht van de antwoorden. In de tabel wordt voor alle respondenten die iets missen en voor de totale groep respondenten aangegeven hoeveel procent elke antwoord geeft.
Het meest gekozen is het antwoord “popmuziekconcerten of groot poppodium”. Meteen daarna volgt een gezelliger stadscentrum. Op plaats drie, met iets minder bijval, staat “kleinschalige festivals”.

Bij het antwoord “iets anders” hebben ruim honderd mensen nog iets zelf geformuleerd. Vrij vaak wordt de (voormalige) Dance Parade genoemd. Sommigen missen “een echt poppodium” (zoals ook het meest gekozen antwoord in de tabel) of een plek waar amateurmusici terecht kunnen. Sommigen missen (kwaliteits)aanbod van opera. Ook de sfeer in de stad, horeca, terrassen, et cetera worden genoemd, zoals het tweede antwoord in de tabel het ook al verwoordt.

Tabel 4.4 Wat mist men op het gebied van kunst, cultuur en festivals in in Rotterdam, in %

	in % van wie iets mist	in % van alle respondenten
popmuziekconcerten of groot poppodium	39	13
een gezelliger stadscentrum	36	12
kleinschalige festivals	20	7
activiteiten die te maken hebben met de geschiedenis van Rotterdam	15	5
duurzame of alternatieve culturele activiteiten	15	5
culturele activiteiten in de buurt of wijk	13	5
meer betaalbare activiteiten	11	4
kleinschalige culturele activiteiten	10	3
cultuur op school activiteiten (voor mijn kinderen)	9	3
musea, moderne kunst tentoonstellingen en galeries	8	3
bioscopen	7	2
creatieve cursussen en workshops	7	2
iets te doen voor schoolgaande kinderen en gezinnen	6	2
literaire of poëzie activiteiten	6	2
iets te doen voor ouderen	5	2
activiteiten voor homo's	5	2
volkscultuur activiteiten: Oudhollandse spelen, braderie, klederdracht, etc.	4	1
culturele feesten en activiteiten voor eigen etnische groep	3	1
klassieke muziek concerten	3	1
iets anders	32	11

Ook in het eerder aangehaalde Vrijetijdsonderzoek (VTO) van eind 2009 hebben respondenten kunnen invullen *wat* zij missen "op het gebied van kunst, cultuur en festivals in Rotterdam". Zoals eerder al werd besproken, zijn de resultaten van destijds niet goed met het onderhavige onderzoek te vergelijken. Het meest valt op dat destijds veel meer mensen invulden iets te missen met een etnische of religieuze basis. Destijds waren de aantalen antwoorden erg klein, waardoor de betrouwbaarheid wat minder was. Wel zouden we kunnen zeggen dat een wat groter deel van *de Rotterdammers* dan de bovenstaande tabel suggereert een etnisch of religieus geïnspireerde activiteit wel ziet zitten. Van de cultuurliefhebbers (die in bovenstaande tabel zijn oververtegenwoordigd) vindt slechts een klein deel dat interessant. Overigens is deze antwoordcategorie in zichzelf wel weer erg divers: destijds kon men geheel zelf het antwoord formuleren en varieerde dat van bijvoorbeeld Chinese kunst tot Albanese muziek.
Verder zijn de verschillen tussen beide onderzoeken niet eens zo groot. We kunnen dus concluderen dat het aanbod van popmuziek hoog scoort als iets wat men mist en ook de kleinschalige festivals en een gezelliger stads- (of uitgaans)centrum staan hoog op het verlanglijstje van de respondenten in beide onderzoeken.

Omdat binnen de diverse deelgroepen het aantal respondenten dat iets mist vaak minder dan 100 bedraagt, is het niet erg zinvol om hier nog een uitsplitsing te maken. De enige interessante doelgroep waarvoor er voldoende respondenten zijn die iets missen, zijn de hoger opgeleiden. Zij wijken echter in niets echt af van het totaalgemiddelde. Wel lijken hun antwoorden redelijk op die van hoger opgeleiden die iets missen uit het VTO.

5 Bezuinigen op kunst en cultuur

5.1 Subsidiëring van kunst en cultuur in het algemeen

Als het gaat om de noodzaak tot bezuinigen, is het interessant om eerst eens aan de respondenten te vragen wat zij überhaupt vinden van het feit dat de gemeente Rotterdam gemeenschapsgeld besteedt aan kunst en cultuur. Maar liefst 95% van de respondenten staat daar wel achter. Slechts 5% vindt dat er helemaal geen geld moet worden besteed aan kunst en cultuur. De grootste groep kiest het antwoord “ik vind het prima zo”. Ongeveer een op de vijf wil wel *wat* bezuinigen en bijna een op de drie wil dat de gemeente juist *meer* geld besteedt aan dit beleidsterrein.
Wellicht ten overvloede: ook bij deze uitkomsten is het van belang om te beseffen dat die niet mogen worden beschouwd als representatief voor de gehele Rotterdamse bevolking.

Tabel 5.1 Mening over subsidiëring van kunst en cultuur door de gemeente Rotterdam, in %

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen thuis	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
helemaal geen subsidie	5	5	3	4	6	5	4	5	4	5	4	3	5	6
wat minder subsidie	22	24	18	17	23	33	20	23	22	22	14	18	24	24
ik vind het prima zo	43	45	47	41	40	42	41	43	45	42	49	42	45	42
wat meer subsidie	31	26	31	39	31	20	35	29	29	31	33	37	26	28
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 5.2 Mening over subsidiëring van kunst en cultuur door de gemeente Rotterdam, in %

	totaal	werk in culturele/ ict/ communicatieve sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	(vrijwel) geen cultuurbezoek (0 - 5 x per jaar)	weinig cultuurbezoek (6-11 x per jaar)	redelijk wat cultuurbezoek (12-23 x per jaar)	veel cultuurbezoek (24 x per jaar of vaker)
helemaal geen subsidie	5	1	5	4	5	5	5	8	7	3	21	8	4	1
wat minder subsidie	22	12	14	24	21	24	22	33	21	20	38	38	26	14
ik vind het prima zo	43	43	50	41	41	40	46	43	49	41	37	39	45	44
wat meer subsidie	31	44	31	31	34	32	28	17	23	36	4	15	25	40
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Lager opgeleide respondenten geven vaker dan de anderen aan dat er wat hen betreft helemaal geen geld van de gemeente naar kunst en cultuur hoeft te gaan of dat het wel wat minder kan. Hoger opgeleiden zeggen juist vaker dat er meer geld naartoe moet. Ook de

mensen die zelf werken in een creatieve of aanverwante sector zeggen dat behoorlijk vaak. Een relatief klein deel van de zestig-plussers wil dat er meer geld van de gemeente aan kunst en cultuur wordt besteed. Op de Noordoever van Rotterdam is verschil te zien tussen de inwoners binnen en de inwoners buiten de ring. De eerste groep wil meer geld van de gemeente besteden aan kunst en cultuur dan de tweede groep.
Ten slotte het onderscheid tussen degenen die veel en degenen die weinig kunst en cultuur bezoeken. Zoals te verwachten: wie niet of weinig kunst en cultuur bezoekt wil vaker dat hier geen of minder geld aan besteed wordt. En dan geldt natuurlijk ook het omgekeerde: Wie het relatief vaak bezoekt wil vaker dat het budget stijgt. Dat geldt overigens alleen voor de echt frequente bezoekers van kunst en cultuur, die dat minstens twee maal per maand doen.

5.2 Op welke cultuurgenres moet worden bezuinigd?

Al met al willen de meeste respondenten liever niet bezuinigen op kunst en cultuur. De volgende vraag zal des te lastiger zijn geweest:

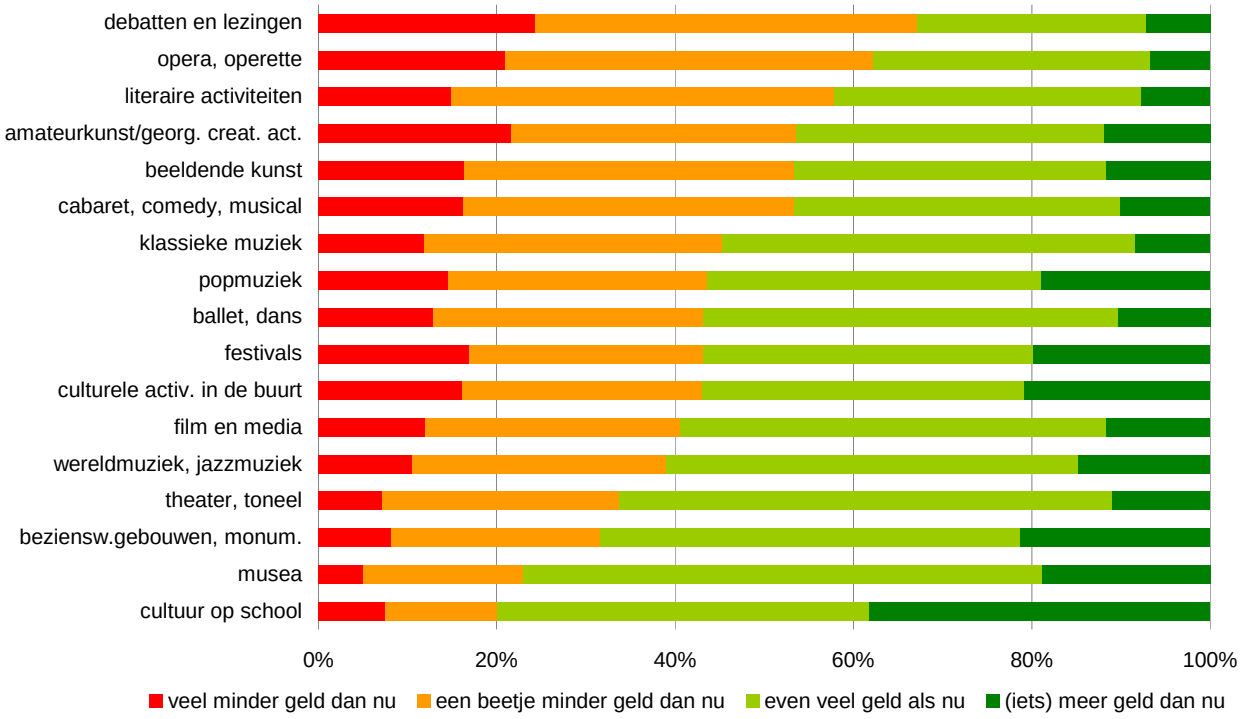
> De gemeente heeft de komende jaren - net als de landelijke overheid - minder geld te verdelen voor kunst en cultuur. Er moet sowieso worden bezuinigd.
> ***Waar moet de gemeente volgens u op bezuinigen? Wilt u bij de volgende onderwerpen aangeven of de gemeente er minder, even veel of meer geld aan moet besteden?***
> Let erop dat er alles bij elkaar genomen, minder geld moet worden uitgegeven. Dat lukt niet als u bij alle onderwerpen de keuze maakt voor "meer geld dan nu" of "even veel geld als nu".

De respondenten zijn dus min of meer gedwongen om de lastige keuze te maken waar ook de gemeente Rotterdam de komende tijd voor staat: op welke cultuurgenres moet meer of minder worden bezuinigd? De volgende figuur laat in het kort de uitkomsten zien. Hierbij moet worden bedacht dat de respondenten niet is verteld welke bedragen de gemeente tot nu toe besteedt aan de verschillende genres. Men heeft dus niet aan de hand van concrete geldbedragen kunnen inschatten waar misschien nog geld “te halen valt” en waar niet.

De figuur is van hoog naar laag gesorteerd op het totaal van de rode en oranje delen samen, die samen staan voor “hier (veel) minder geld aan besteden dan nu”. Uiteraard kan ook worden gekeken naar alleen de rode delen. In beide gevallen zou het genre debatten en lezingen bovenaan staan, dat wil zeggen dat men vindt dat daar het meest op bezuinigd zou mogen worden. Tweederde vindt dat op dit genre veel of enigszins bezuinigd mag worden. Ook meer dan 60% vindt dat er wel mag worden bezuinigd op opera/operette. Op literaire activiteiten willen veel respondenten ook wel wat bezuinigen, maar meestal wil men daar ook weer niet *veel* minder geld aan besteden. Dat geldt wel voor het genre amateurkunst/georganiseerde creatieve activiteiten. Ruim meer dan de helft wil daar wel op bezuinigen en relatief velen wil zelfs dat de gemeente daar *veel* minder geld aan besteedt. De laatste genres waarvan meer dan de helft zegt dat er wel op bezuinigd kan worden, zijn beeldende kunst en cabaret/comedy/musical.
Onderin de figuur staan de genres waarvoor weinig mensen bezuinigingen van de gemeente gewenst vinden. Voor cultuur op school (ofwel cultuureducatie) worden bezuinigingen het minst wenselijk geacht. Bovendien is bij dit onderwerp het donkergroene gedeelte van het staafje het langst, wat inhoudt dat de meesten voor dit onderwerp juist wel wat meer geld zouden willen uittrekken. 20% wil wel veel of een beetje bezuinigen, maar daar staat tegenover dat bijna 40% wel meer geld van de gemeente hieraan zou willen besteden.

Over popmuziek en festivals zijn de meningen nogal verdeeld: 44% wil daar best wat op bezuinigen, maar ook relatief veel mensen willen juist dat er meer geld aan besteed wordt.

Figuur 5.1 Percentage dat vindt dat de gemeente Rotterdam veel minder, een beetje minder, even veel of meer geld moet besteden aan… (per cultuurgenre)

Uiteraard verschillen ook op dit punt de eerder onderscheiden groepen van elkaar. De volgende twee tabellen tonen dat. De tabellen laten zien hoeveel procent van een bepaalde groep vindt dat er wel minder geld kan worden besteedt aan het betreffende cultuurgenre. Zoals in de eerdere tabellen van dit rapport betekent een rode kleur een relatief laag percentage en een groene kleur een relatief hoog percentage. In het geval van bezuinigen betekent groen dus dat men *meer* wil bezuinigen en rood betekent dat men *minder* wil bezuinigen.

Sommige groepen willen op *veel genres* meer bezuinigen dan andere groepen. Jongeren willen over het geheel genomen niet veel bezuinigen op kunst en cultuur, ouderen juist wel. Ook respondenten met een niet-westerse achtergrond willen op veel genres minder bezuinigen dan de anderen. Gezinnen met kinderen willen minder dan anderen bezuinigen op popmuziek, culturele activiteiten in de buurt en cultuur op school.

Tabel 5.3 Percentage dat vindt dat de gemeente Rotterdam veel minder of een beetje minder geld moet besteden aan… (per cultuurgenre), naar achtergrondkenmerken

	totaal	15 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	61 +	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)	westers	niet-westers	Noord binnen ring	Noord buiten ring	Zuid
debatten en lezingen	**59**	**47**	55	55	62	***68***	56	63	57	58	55	51	65	62
opera, operette	**53**	56	52	56	51	**44**	48	55	58	52	59	52	52	54
literaire activiteiten	**50**	52	44	49	50	52	47	55	46	50	**41**	46	55	50
cabaret, comedy, musical	**48**	**34**	48	52	51	51	46	53	46	49	**37**	55	46	41
beeldende kunst	**48**	51	43	49	45	***58***	44	50	52	48	48	42	54	50
amateurkunst/ georg. act.	**46**	44	47	43	49	49	46	48	45	48	**37**	47	49	43
klassieke muziek	**40**	42	39	40	40	38	38	41	42	39	44	37	39	44
festivals	**39**	**26**	35	37	45	***58***	38	44	36	41	**28**	40	40	39
popmuziek	**39**	34	**31**	34	41	***66***	42	42	**32**	40	35	39	41	39
ballet, dans	**38**	35	36	35	39	43	36	38	40	38	38	34	43	38
culturele activ. in de buurt	**38**	**32**	34	38	41	***50***	39	41	**31**	40	**22**	38	39	38
film en media	**37**	**30**	**31**	34	42	***47***	35	38	38	37	**30**	34	38	39
wereldmuziek, jazzmuziek	**35**	**26**	30	35	37	***48***	34	36	36	35	**27**	31	37	38
theater, toneel	**30**	27	26	31	32	***36***	29	31	32	30	30	30	30	32
beziensw.gebouwen, monum.	**28**	**22**	**23**	30	32	***36***	27	30	29	28	32	29	30	26
musea	**21**	23	18	18	21	***30***	**17**	***25***	22	21	20	21	19	23
cultuur op school	**17**	**14**	15	18	***21***	15	18	19	**14**	18	**11**	17	19	17

Ook in de volgende tabel vallen een paar dingen op. Lager opgeleiden willen op veel cultuurgenres meer bezuinigen dan anderen. Het enige waarop zij juist minder willen bezuinigen is het genre cabaret/comedy/musical. Wat dat betreft zijn zij ongeveer de tegenhangers van de respondenten die werkzaam zijn in een creatieve of aanverwante sector. Die willen juist op bijna alle genres minder bezuinigen dan de andere respondenten, behalve op cabaret/comedy/musical.

In de laatste drie kolommen van de volgende tabel is te zien dat mensen die een genre wel eens bezoeken, minder vaak willen bezuinigen op dat genre dan degenen die dat genre niet bezoeken. Verder geldt bij elk genre dat heavy users minder op dat genre willen bezuinigen dan light users. Die uitkomst was ook wel te verwachten. Minstens zo interessant is het verschil dat blijkt tussen de genres onderling. Zo blijkt het genre beeldende kunst het hoogst te scoren als het gaat om gewenste bezuinigingen door de *niet-bezoekers*. Bijna driekwart van deze niet-bezoekers vindt dat er wel op bezuinigd mag worden. De genres cabaret/comedy/musical en film/media scoren juist het hoogst als het gaat om gewenste bezuinigingen door degenen die deze genres relatief veel bezoeken. Een kwart van deze *heavy users* vindt dat de gemeente er wel op kan bezuinigen. Van degenen die vaak opera/operette bezoeken wil helemaal niemand er op bezuinigen. Dat zijn overigens nogal weinig respondenten (en dus is het cijfer niet heel betrouwbaar) en ook in de praktijk betreft dit een vrij kleine groep Rotterdammers. Ten slotte blijkt er één uitzondering op de regel dat degenen die een genre niet bezoeken daar meer op willen bezuinigen: de groep die het genre “cultuur op school” niet bezoekt, wil er desondanks relatief weinig op bezuinigen. Dat is vooral duidelijk in de vergelijking met de gewenste bezuinigingen van niet-bezoekers aan andere genres.

Tabel 5.4 Percentage dat vindt dat de gemeente Rotterdam veel minder of een beetje minder geld moet besteden aan… (per cultuurgenre), naar achtergrondkenmerken

	totaal	werk in culturele/ communicat. sector	studenten	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	bezoekt *dit genre* nooit	bezoekt *dit genre* hooguit 5x per jaar	bezoekt *dit genre* 6x per jaar of vaker
debatten en lezingen	**59**	**49**	50	**46**	64	61	58	***69***	66	54	***70***	**43**	**11**
opera, operette	**53**	51	53	55	57	50	54	56	58	51	***61***	**37**	**0**
literaire activiteiten	**50**	**37**	47	**34**	***59***	49	49	***59***	54	46	***62***	**31**	**10**
cabaret, comedy, musical	**48**	***56***	***56***	50	45	48	50	**40**	**41**	53	***69***	**41**	**25**
beeldende kunst	**48**	**31**	46	**36**	49	53	48	***59***	53	45	***71***	**43**	**15**
amateurkunst/ georg. act.	**46**	40	48	46	46	49	46	48	51	45	***57***	**29**	**8**
klassieke muziek	**40**	**34**	39	43	45	38	40	***50***	***47***	36	***60***	**30**	**13**
festivals	**39**	35	34	41	43	39	39	38	39	41	***64***	37	**20**
popmuziek	**39**	**29**	39	***47***	40	***46***	36	39	43	38	***61***	**32**	**16**
ballet, dans	**38**	**27**	33	36	42	40	36	***48***	43	34	***52***	**25**	**10**
culturele activ. in de buurt	**38**	33	33	32	38	39	39	41	36	38	***51***	**25**	**9**
film en media	**37**	**25**	33	39	37	***42***	34	37	42	35	***66***	40	**25**
wereldmuziek, jazzmuziek	**35**	**26**	**29**	33	36	38	35	39	40	33	***56***	**27**	**15**
theater, toneel	**30**	**26**	32	29	***35***	31	30	***37***	34	28	***47***	27	**18**
beziensw.gebouwen, monum.	**28**	**20**	25	29	***34***	26	29	***33***	32	26	***52***	27	**12**
musea	**21**	**14**	21	***27***	21	**18**	22	***27***	***25***	18	***42***	22	**9**
cultuur op school	**17**	**14**	**12**	18	***20***	**14**	18	***24***	***23***	**14**	19	**10**	**6**

5.3 De vier B's: bezoek, belang, beoordeling en bezuinigingen

Over het algemeen zou je mogen verwachten dat men datgene wat men bezoekt, ook waardeert, ook van belang vindt en niet geneigd is daarop te willen bezuinigen. In dit hoofdstuk wordt getracht deze samenhang in beeld te brengen. Gaat dit voor alle genres op? Voor het onderwerp *bezoek* kunnen we nog onderscheid maken tussen bezoek binnen en buiten Rotterdam. Zo ontstaande vijf kolommen met cijfers in de volgende tabel. De onderwerpen zijn van hoog naar laag gesorteerd op de laatste kolom: de mate waarin men vindt dat er op bezuinigd kan worden.

Op debatten en lezingen mag volgens de meeste respondenten wel worden bezuinigd. Relatief weinig respondenten bezoeken dit aanbod, relatief weinigen geven dit aanbod een zeven of hoger als rapportcijfer en relatief weinigen vinden het belangrijk dat dit aanbod er is in Rotterdam. Ongeveer hetzelfde kan worden gezegd over het aanbod van opera of operette en het aanbod van literaire activiteiten. Voor het genre cabaret/comedy/musical en voor het genre beeldende kunst geldt dat relatief veel respondenten er wel op willen bezuinigen, maar ook dat men deze genres in Rotterdam in redelijke mate bezoekt, ze van gemiddeld belang vindt en ze relatief hoog waardeert. Misschien dat er niet zoveel geld van de gemeente Rotterdam aan besteed hoeft te worden omdat voor beide genres ook geldt dat de bezoekers dit relatief vaak *buiten* Rotterdam doen. Voor het genre amateurkunst/georganiseerde creatieve activiteiten geldt wat ook voor de genres bovenin de tabel geldt: relatief veel respondenten willen erop bezuinigen en relatief weinigen bezoeken het, waarderen het met een zeven of hoger en vinden het belangrijk.

Tabel 5.5 *De cultuurgenres: bezoek in en buiten Rotterdam, waardering, belang en de mate waarin men erop wil bezuinigen, in %*

	% dat dit meer dan eens per jaar binnen Rotterdam bezoekt	% van deze bezoekers in Rotterdam dat dit tevens buiten Rotterdam bezoekt	% dat een 7 of hoger als rapportcijfer geeft	% dat het belangrijk of heel belangrijk vindt dat dit aanbod er is in Rotterdam	% dat vindt dat er veel minder of een beetje minder geld aan moet worden besteed
debatten en lezingen	**16**	52	**39**	**48**	***59***
opera, operette	**8**	53	**37**	**43**	***53***
literaire activiteiten	**11**	**37**	**44**	**56**	***50***
cabaret, comedy, musical	35	***65***	***62***	73	***48***
beeldende kunst	***40***	***76***	***58***	65	***48***
amateurkunst/georg. creat. act.	**14**	**36**	**33**	**50**	***46***
klassieke muziek	31	56	***60***	66	40
festivals	***56***	***68***	***65***	***77***	39
popmuziek	***41***	***79***	47	73	39
ballet, dans	**21**	57	51	**61**	38
culturele activ. in de buurt	**19**	**12**	**30**	**59**	38
film en media	***76***	**43**	***72***	***85***	37
wereldmuziek, jazzmuziek	35	53	53	72	**35**
theater, toneel	***45***	60	***63***	***78***	**30**
beziensw.gebouwen, monum.	***55***	***85***	54	***82***	**28**
musea	***67***	***86***	***72***	***87***	**21**
cultuur op school	**11**	**17**	**30**	***77***	**17**

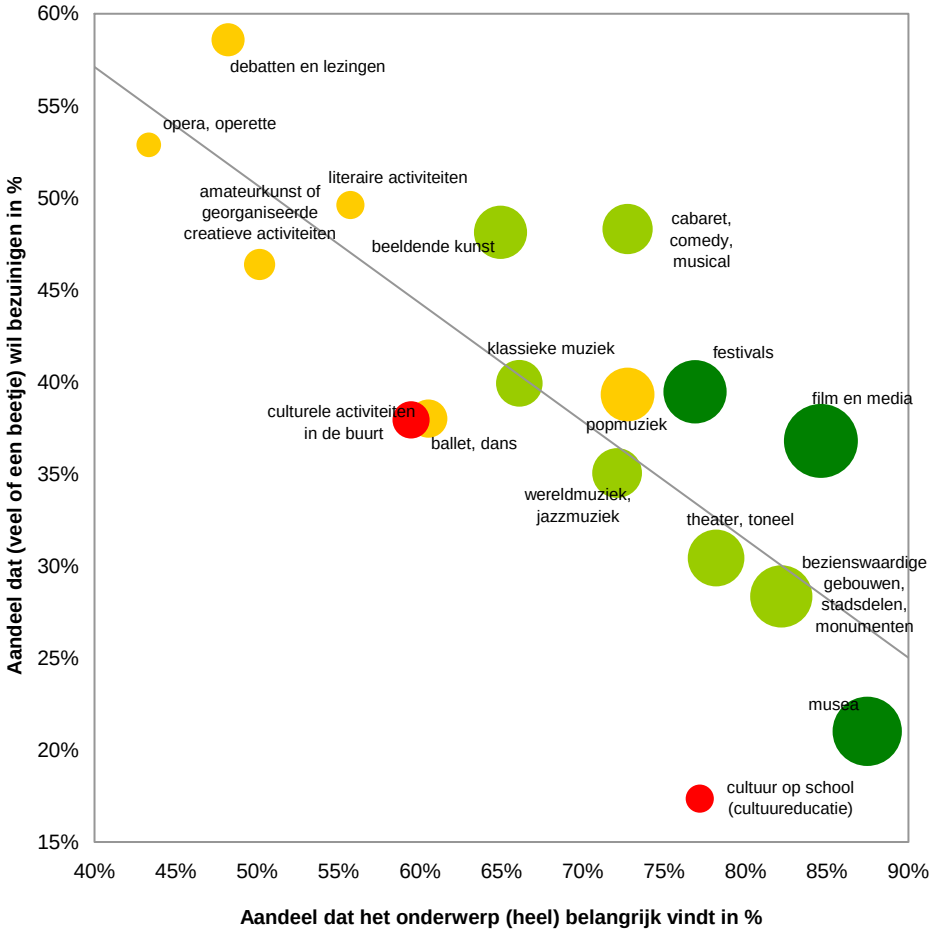
In het middelste deel van de tabel valt het genre popmuziek op. In dit rapport werd al opgemerkt dat Rotterdam volgens sommigen behoefte heeft aan een nieuw poppodium. Ook wordt het Rotterdamse aanbod in dit genre niet al te hoog gewaardeerd. Bezoekers van dit genre doen dat relatief vaak *buiten* Rotterdam. Toch eindigt dit cultuurgenre wat de bezuinigingen betreft volgens het stadspanel in de middenmoot. Voor de festivals geldt kort gezegd: ze worden goed bezocht, goed gewaardeerd en van belang geacht, maar toch wil een redelijk gemiddeld aandeel respondenten hier wel wat op bezuinigen. Culturele activiteiten in de buurt worden door de respondenten relatief weinig bezocht, relatief slecht gewaardeerd en relatief onbelangrijk gevonden, maar toch willen niet echt veel respondenten hier op bezuinigen.

Onderin de tabel vinden we onder andere de twee genres waarvan we eerder al zagen dat die relatief veel bezocht worden en belangrijk worden gevonden: musea en bezienswaardige gebouwen, monumenten et cetera. Hierop willen de respondenten dus liever niet te veel bezuinigen, hoewel men voor het bezoek daaraan toch ook vrij veel buiten Rotterdam op pad gaat. Kennelijk vindt men desondanks dat een stad als Rotterdam dit aanbod op peil moet houden.

Wat betreft het genre cultuur op school (cultuureducatie) geeft het stadspanel de gemeente een duidelijke verbeteropgave: men vindt het erg belangrijk, heeft op dit moment een lage waardering voor het aanbod en wil in grote meerderheid niet bezuinigen op dit genre.

De samenhang tussen deze verschillende aspecten kan ook grafisch worden weergegeven. De volgende figuur doet dat, waarbij alleen het bezoek buiten Rotterdam niet in de figuur kon worden opgenomen. Deze figuur is overigens identiek aan die in de samenvatting van dit rapport.

Figuur 5.2 Samenhang tussen bezoek, waardering, belang en gewenste bezuinigingen

De *kleuren* staan voor het aandeel dat een 7 of hoger als rapportcijfer geeft:
● een derde of minder ● een derde tot de helft ● de helft tot ca. tweederde ● ca. tweederde of meer
De *grootte* van bolletjes drukt uit hoeveel procent het genre meer dan eens per jaar bezoekt in Rotterdam.

De figuur laat duidelijk zien dat de respondenten over het algemeen het minst willen bezuinigen op de genres die zij het belangrijkst vinden. Dat zijn dus de bolletjes die rechtsonder in de figuur staan. Meestal zijn dat ook de wat grotere bolletjes, wat betekent dat die genres relatief veel bezocht worden in Rotterdam. Voor cultuur op school geldt dat niet, maar zoals eerder opgemerkt: veel respondenten zitten niet op school en hebben geen schoolgaande kinderen. De genres die linksboven in de figuur staan worden minder belangrijk geacht en er mag meer op worden bezuinigd. Deze bolletjes zijn relatief klein (weinig bezoek aan dit Rotterdamse aanbod) en de meeste zijn geel, wat betekent dat niet erg veel respondenten deze genres met een rapportcijfer zeven of hoger waarderen.